

Jurnalul practicilor pozitive
comunitare

Revistă de dezvoltare comunitară

Editată de

Asociația pentru Dezvoltare și
Promovare Socio-Economică
CATALACTICA

Redacția

Sorin Cace

Radu Mircea

Victor Nicolăescu

Marilena Avram

Adresa redacției

Bulevardul Magheru Gheorghe
Nr. 32-36, scara E , Etaj 7, ap 34

Tel/fax: 0213134971
0212128344

www.catalactica.org.ro
corsorin@mailbox.ro

ISSN 1582-8344

Cuprins

Pavel Abraham, Victor Nicolăescu:
Poliția comunitară în România
p.1

Mihail Ciupercescu
Perspective comunitare și
administrare. Dezvoltare
durabilă p.12

Sorin Ghinea, Mirel Surugiu
Program de prevenire a
traficului și consumului de
droguri aplicat în județul
Caraș-Severin p.17

Sorin Cace
Implicarea actorilor sociali
comunitari în prevenirea și
eliminarea celor mai grave
forme ale muncii copiilor în
comunitățile de romi p.29

Sorin Cace, Nicolae Sali
Relația ONG-urilor cu
administrația centrală și
administrația locală p.41

POLIȚIA COMUNITARĂ ÎN ROMÂNIA

*Prof. univ. dr. Pavel ABRAHAM
Drd. Victor NICOLĂESCU*

Criminalitatea, ca subprodus inevitabil al funcționării sistemului social, a constituit întotdeauna un motiv de preocupare pentru guverne și de neliniște pentru populație.

Ca tendință, acest fenomen a evoluat continuu, atât în timp, cât și în spațiu, determinând, în mod corelativ, o creștere a cererii sociale de securitate, care să se concretizeze în instaurarea și consolidarea stării de ordine publică, juridică, socială și morală. Din păcate, instituțiile abilitate nu răspund încă într-o manieră adecvată tuturor amenințărilor la adresa acestor valori.

Incapacitatea sistemului justiției penale de a prelua inițiativa în lupta cu fenomenul criminalității este determinată de o multitudine de factori.

Sistemele de drept evoluează mai lent decât formele negative de comportament social și nu sunt apte să sesizeze și să creeze rapid un cadru legal necesar exercitării unei acțiuni eficiente de prevenire și combatere a acestora.

Este evident că, în majoritatea cazurilor, structura și atribuțiile forțelor de ordine publică sunt determinate, mai mult de necesități conjuncturale decât de imperative ale unor strategii bine fundamentate, care să valorifice atât datele dintr-o analiză lucidă a situației operative la un moment dat, cât și prognoza realistă a evoluției și tendințelor criminalității pe termen scurt, mediu și îndelungat.

De asemenea, creșterea și diversificarea formelor de manifestare a criminalității a demonstrat necesitatea unei noi abordări conceptuale a locului și rolului poliției în comunitate.

Implicarea comunității în activitatea de prevenire și combatere a criminalității a devenit, în ultimii ani, un subiect de mare interes, atât în rândul

opinie publice și al factorilor de decizie, cât și al structurilor cu atribuții în apărarea și aplicarea legii.

Această concepție, deși nu este nouă, a căpătat în actualele circumstanțe o amploare deosebită. Pentru prima dată se manifestă o anumită tentativă de implicare a cetățenilor într-un domeniu care era considerat de competența exclusivă a poliției. În ultimul deceniu, în domeniul prevenirii criminalității se vorbește deseori despre *parteneriat*, ceea ce demonstrează că nu este vorba de o sarcină rezervată exclusiv poliției, având loc o deplasare a statutului acesteia, de la organ însărcinat cu aplicarea legii, la cel de organ de serviciu public.

În acest context, s-a diseminat în cadrul forțelor de poliție modelul *Poliției Comunitare*, structură creată din dorința de a se depăși un stadiu caracterizat printr-o strictă organizare ierarhică, o accentuată diviziune a muncii și aplicarea nediferențiată a legii față de toți cetățenii, care nu lua în considerare capacitățile diferite ale grupurilor sociale de a respecta cadrul normativ existent.

Abordări conceptuale ale poliției comunitare

Poliția comunitară se prezintă sub forma unei varietăți de programe, strategii, studii și teorii. De-a lungul secolului 20, programele care se focalizau pe relațiile poliție-comunitate au deplasat filosofia poliției către **un sistem care să reunească poliția și comunitatea pentru a reduce ostilitatea și a îmbunătăți comunicarea.**

Poliția comunitară diferă de programele ce vizau numai aceste relații pentru că reprezintă o filosofie amplă care se adresează în întregime departamentului de poliție și comunității, în timp ce programele respective au fost criticate pentru că se concentrează numai asupra cetățenilor care reprezintă minoritățile.

Herman Goldstein, prin lucrările sale care descriu poliția orientată către problemă, este unul dintre liderii de vârf ce a asigurat un fundament teoretic pentru poliția comunitară. El a arătat că poliția este mai mult interesată în a oferi un răspuns rapid și în a trata simptomele problemei decât să se concentreze pe probleme în sine. Încă odată, s-a afirmat că poliția trebuie să comunice cu rezidenții, să înțeleagă problemele comunității și să lucreze pentru a găsi cele mai bune soluții.

Goldstein diferențiază poliția comunitară de poliția orientată către problemă prin sublinierea faptului că prima accentuează angajarea comunității. Față de aceasta, el adăuga faptul că activitatea de control social depinde în esență mai mult de rețelele sociale decât de poliție și că poliția poate numai să sprijine aceste rețele. Același autor reconceptualizează ceea ce face poliția, se focalizează pe problemele cu care se confruntă, încurajează o abordare mult mai analitică a acestor probleme și cere poliției să creeze variate strategii, una dintre acestea fiind colaborarea cu comunitatea pentru rezolvarea unei probleme particulare. Goldstein a observat că marea diferență dintre poliția comunitară și poliția orientată către problemă, era accentul masiv pe care prima formă îl pune pe parteneriatul cu comunitatea și concepția diferită asupra a ceea ce poate face poliția.

James Wilson, un analist politic, și George Kelling, un criminolog, au publicat în Atlantic Monthly un articol (1982) intitulat "Broken Windows: The Police and Neighborhood Safety". Teoria dezvoltată de acești doi autori, numită "modelul ferestrelor sparte", este un factor prezent în poliția comunitară și o schimbare esențială în practicile, cercetările și studiile polițienești. Extrem

de folositor pentru poliție, acest model analizează critic metodele tradiționale și stimulează noi abordări și cercetări. Principiile sale fundamentale sunt:

- Vecinătatea care cuprinde consumatori de droguri, rețele de prostituție, bande de tineri și oameni fără adăpost este caracterizată de **teamă, dezordine și rate înalte ale criminalității**.
- Clădirile deteriorate, care rămân nereparate, și comportamentele deviante atrag infractorii și conduc la crimă.
- Teamă și criminalitatea se reduc în aceste vecinătăți prin cooperarea dintre poliție și cetățeni. Mai mult decât lupta împotriva criminalității, ocrotirea, siguranța și menținerea ordinii comunității ar trebui să fie prioritățile absolute ale poliției.

Mesajul autorilor se referă la faptul că rezidenții dezvoltă un sentiment puternic al comunității atunci când interacționează unul cu celălalt și când sunt mândri de condițiile de viață oferite de vecinătatea lor. Dar, atunci când cineva sparge un geam și el nu este înlocuit, mult mai multe geamuri ale ferestrelor se vor sparge în perioada următoare. Geamurile ferestrelor sparte sau clădirile care nu sunt îngrijite, sunt semnale că oamenii trăiesc într-o zonă care nu-i interesează. Imaginea deteriorării și apatia acționează ca un magnet care atrage infractorii. **Cu cât vecinătățile devin zone periferice cu atât va crește populația care comite infracțiuni, ceea ce va conduce la creșterea sentimentului de teamă.**

Pentru comunitate și poliție, modelul **ferestrelor sparte** ilustrează importanța corectării semnelor minore ale degradării mediului de viață și menținerea ordinii pe străzi. Acțiunea ar trebui să se concentreze pe vandalism, graffiti, consumul public de droguri și alte infracțiuni minore care pot conduce la probleme mult mai grave ce pot distruge vecinătatea. Poliția ar trebui să considere infracțiunile minore nu ca dăunătoare, ci ca amenințări reale pentru comunitate.

Lyman (1999) a furnizat o ilustrare asupra modului în care modelul **ferestrelor sparte**, în combinație cu abordarea **toleranței zero**, a fost aplicat cu succes pentru reducerea criminalității în sistemul de metrou din New York. Modelul **toleranței zero** se referă la acțiunea poliției față de infracțiunile minore, ce sunt luate în serios. William Bratton, ca șef al New York Police Transit Police, a testat teoria ferestrelor sparte prin aplicarea legilor care se referă la calitatea vieții, constatând că semnele minore ale dezordinii au un impact enorm asupra criminalității majore. Bratton a descoperit că cei care călătoresc fără să plătească biletul - cerșetori agresivi, oameni fără adăpost, consumatori de droguri - contribuie la dezordine și cresc rata criminalității cu violență. Poliția a descoperit că aceleași persoane care violează legea prin sărirea pragurilor de le punctele de control a biletului sunt de fapt cei care fură de la călători.

Cheia a fost arestarea celor care comit infracțiuni minore pentru a reduce infracțiunile cu violență. Bratton a aplicat aceeași abordare pentru întreg orașul atunci când a devenit consilier al NYPD. De exemplu, el a ordonat să se aresteze **“spălătorii de parbrize”**, în fapt persoane care cer bani de la conducătorii auto staționați la intersecții sub pretextul spălării geamurilor mașinilor.

Fuller (1998) a utilizat modelul ferestrelor sparte pentru a fi inclus în perspectiva “pacificatoare”. Această perspectivă este caracterizată de faptul că structurile sistemului de justiție și cetățenii lucrează împreună pentru a reduce problemele sociale și suferința umană, în acest sens constituindu-se rețele comunitare pentru a controla criminalitatea. Această poziție aduce modificări tradiționalului **“război împotriva criminalității”**, în care infractorul era privit ca un inamic pentru care pedepsirea aspră și rapidă reprezenta cel mai adecvat răspuns. Asemenea opinii sunt adânc înrădăcinate în societatea noastră. Perspectiva pacificatoare, subliniază justiția socială, rezolvarea conflictelor, reabilitarea și credința că oamenii au nevoie să coopereze pentru a îmbunătăți calitatea vieții în comunitățile

în care trăiesc. Este un model cuprinzător prin care indivizii sunt împuterniciți și care asigură oportunitățile ca ei să-și controleze destinele. Fuller (1998) a afirmat că perspectiva pacificatoare nu este o neglijare a criminalității. În multe cazuri, ea este foarte fermă cu criminalitatea, dar prin acest sistem se caută să se transforme atât indivizii (criminalii) cât și instituțiile care produc acest tip de indivizi. De asemenea, se cere o atitudine clară instituțiilor care aplică justiția pentru diferite clase, pentru a nu fi etichetate ca fiind rasiste.

Fuller (1998) este critic cu articolul în care Wilson și Kelling au prezentat modelul ferestrelor sparte, datorită accentului prea mare pus pe încrederea că poliția poate rezolva problemele. Perspectiva pacificatoare nu se focalizează pe “vânarea” sau arestarea indezirabililor, ci îi vrea incluși în comunitate, unde vor fi ajutați prin diferite programe (programe de recreare pentru tineri, centre de primire pentru oamenii fără adăpost și programe anti-drog).

Susan Trojanowicz (1992), a identificat două teorii suplimentare care susțin poliția comunitară:

1. **teoria responsabilității normative** apreciază că majoritatea oamenilor sunt bine intenționați și că ei vor coopera cu alții pentru a facilita construirea consensului. **Cu cât grupuri variate împărtășesc mai mult valori, credințe și scopuri comune, cu atât este mai probabil să fie de acord asupra scopurilor comune atunci când ei vor interacționa împreună pentru a-și îmbunătăți vecinătățile lor.**

2. **teoria criticii sociale** se concentrează pe modalitățile prin care oamenii se coalizează împreună pentru a corecta și a depăși obstacolele sociale, economice și politice care-i obstrucționează în atingerea nevoilor lor. Teoria îmbracă trei concepte de bază:

a. **Conștientizarea.**

Înainte de a li se cere schimbarea oamenii trebuie să fie educați asupra circumstanțelor prezente.

b. **Împuternicirea.**

Oamenii trebuie să acționeze pentru a-și îmbunătăți condiția lor.

c. **Emanciparea.**

Oamenii pot dobândi eliberarea prin acțiune socială.

O forță care reține dezvoltarea poliției comunitare este credința că poliția este redusă în eficiența sa prin limitarea utilizării metodelor de tip “război împotriva crimei” și “lupta împotriva criminalității”. Aceste abordări tradiționale se concentrează mai degrabă pe probleme, **decât pe cauze și simptome.**

În consecință, o abordare alternativă la problema criminalității este necesar să fie tratată. Cu toate că poliția este insuficient echipată și pregătită, remarcându-se lipsa resurselor de a controla problemele sociale care alimentează criminalitatea, poliția comunitară este o încercare de a rezolva problemele criminalității prin analiza cauzelor și simptomelor.

Congresul SUA a susținut poliția comunitară prin adoptarea unei legi în 1994, Violent Crime Control and Law Enforcement Act. Această lege reprezintă cea mai mare inițiativă legislativă ce viza criminalitatea din istoria SUA, proiectul costând aproximativ 30 de miliarde de dolari. Principalele direcții vizau:

- Criminalitatea violentă și construirea mai multor închisori;
- Suplimentarea efectivelor de polițiști cu încă 100.000 (număr atins în 1999);
- Sprijinirea poliției comunitare de pe întreg teritoriul american prin finanțarea agențiilor locale și statale care adoptau conceptul.

Poliția comunitară este un concept care nu are o definiție comună printre teoreticieni și practicieni. Chiar și termenul în sine

este un subiect de dezbătut. Aceste probleme sunt comune pentru multe discipline. Când directorii agențiilor de poliție planifică și implementează poliția comunitară, se constată multe diferențe între organizații. Un departament poate desemna anumiți ofițeri pentru “a face poliție comunitară”, în timp ce restul departamentului operează utilizând metodele tradiționale. Un alt departament poate să prevadă beneficii pentru întreg departamentul prin abordarea filosofiei poliției comunitare. Diferențele dintre definiție, concept și implementarea sa creează probleme pentru cercetători în încercarea de a studia diferite agenții de poliție și comunități, în scopul realizării unor comparații benefice.

Cel care a oferit o definiție fundamentală a poliției comunitare a fost Robert Trojanowicz. El a fost un pionier recunoscut pe plan internațional prin cercetarea directă realizată în Flint, Michigan Neighborhood Foot Patrol Program, un experiment care a demonstrat potențialul poliției comunitare. Trojanowicz a înființat Centrul Național pentru Poliția Comunitară în Michigan State University. Definiția fundamentală regăsită în manualele din Academii de Poliție din SUA este următoarea (Trojanowicz and Bucqueroux, 1998):

Poliția comunitară este o filosofie și o strategie organizațională care promovează un nou parteneriat între cetățeni și poliția lor. Ea se bazează pe premisa că poliția și comunitatea trebuie să lucreze împreună ca parteneri egali pentru a identifica, evalua și rezolva probleme contemporane cum ar fi criminalitatea, teama de criminalitate, drogurile, dezordinea fizică și socială și decăderea vecinătății. Toate aceste eforturi se axează pe îmbunătățirea calității vieții în zonă. Poliția comunitară necesită angajarea fiecărui om din departament în adoptarea filosofiei sale. Ea cere fiecărui angajat să găsească modalitățile de a exprima această nouă filosofie în activitățile sale, precum și echilibrarea nevoii de a menține răspunsul eficient și imediat la urgențele și incidentele ce apar cu obiectivul de a explora noi inițiative proactive care se fixează pe rezolvarea problemelor înainte

ca ele să se întâmple sau să escaladeze. Poliția comunitară se bazează pe descentralizarea și personalizarea serviciului de poliție în așa fel încât ofițerii operativi să aibă oportunitatea, libertatea și mandatul de a se concentra pe construirea comunității și rezolvarea problemelor din comunitate, scopul final fiind ca fiecare vecinătate să devină un loc mai bun și mai sigur în care să se muncească și să se locuiască.

Foarte multe strategii ale poliției sunt construite pentru aplicarea unor măsuri de forță după ce o perturbare a liniștii și ordinii publice se înregistrează, minimalizându-se sau subestimându-se importanța a ceea ce se poate face înainte de a începe. Problema este că atunci când o tulburare stradală începe, opțiunile se îngustează foarte mult și toate alegerile nu sunt prea atrăgătoare: responsabilitatea oricărui guvern este de a restabili ordinea cât mai repede posibil, să salveze viețile cetățenilor, să protejeze proprietatea și să prevină extinderea violențelor. De asemenea, trebuie să se asigure că alte grupuri nu exploatează situația pentru atingerea propriilor scopuri.

Willard Oliver (1998) a oferit o definiție a poliției comunitare care conține trei componente:

1. **Poliția orientată strategic** utilizează practicile și procedurile tradiționale ale poliției și își redirecționează resursele către problemele zonelor care se confruntă cu “valuri” de criminalitate.

2. **Poliția orientată către comunitate** include o varietate de programe și strategii care deschid liniile de comunicație între poliție și cetățeni și alimentează crearea unui sentiment al comunității.

3. **Poliția orientată către problemă** este un efort concertat al poliției de a determina cauzele criminalității și dezordinii sociale, de a identifica soluțiile la probleme și de a implementa programe viabile. Această componentă se derulează continuu, cu evaluări și modernizări permanente.

Oliver subliniază faptul că cele trei componente sunt o structură interconectată de programe ce trebuie să fie

implementate împreună. De exemplu, componenta strategică clarifică modurile de operare pentru celelalte două.

Poliția comunitară reprezintă o stare de perpetuă schimbare pentru că ea se îmbunătățește și se reinventează permanent. Datorită acestui fapt, definițiile se vor schimba permanent. Pentru a întări potențialul și succesul poliției comunitare, dar și pentru a-i stimula creativitatea, o largă definiție acționează ca un magnet ce atrage o serie de subconcepțe, filosofii, programe, strategii, metode, discipline și tehnologii benefice. Această definiție largă caută noi direcții într-un mediu aflat în schimbare și deschide ușa teoreticienilor și practicienilor ale căror inovații sunt limitate în proiectarea lor.

Realizând o sinteză a definițiilor care se vehiculează în privința poliției comunitare, Philip Purpura (2001) propune următoarea definiție:

Poliția comunitară este o filosofie a întregului departament de poliție care practic trasează practici de succes din trecut și prezent, menținându-se în același timp o imagine pentru viitor și o proiectare interdisciplinară prin “împrumutarea” conceptuală de la o varietate de discipline (ex. marketing) pentru a produce cele mai creative, eficiente și efective abordări, pentru a căuta cele mai bune relații și parteneriate cu diverse persoane și grupuri, în scopul controlului criminalității, reducerii sentimentului de teamă, rezolvării problemelor criminalității și îmbunătățirii calității vieții.

O definiție sintetică, ce concentrează diferitele puncte de vedere exprimate de numeroși autori, este cea cunoscută sub numele de “cei nouă P ai poliției comunitare”¹: **“Poliția comunitară este o filosofie a unui serviciu permanent consacrat unei activități de poliție personalizate, în care același ofițer de poliție patrulează și lucrează în aceeași zonă tot timpul ca o parte descentralizată ce are un parteneriat proactiv cu cetățenii pentru a identifica și rezolva problemele”**.

¹ Engl.: *PHILOSOPHY, PERSONALIZED, POLICING, PATROLS, PERMANENT, PLACE, PROACTIVE, PARTENERSHIP, PROBLEM SOLVING*

Etape ale dezvoltării poliției comunitare în România

Poliția comunitară reprezintă materializarea unei viziuni în care conceptele cheie sunt: organizarea descentralizată, flexibilitatea operațională și analiza problematicii criminalității, atât în dimensiunile sale penale, cât și într-un context mai larg, socio-cultural, în care regulile procedurale și autoritatea devin subsidiare negocierii, acordându-se prioritate îmbunătățirii calității vieții pe plan local.

Implementarea filosofiei poliției comunitare în cadrul structurilor de poliție din România a fost o consecință firească a amplelor schimbări care s-au produs la nivelul întregii societăți, prin aderarea la valorile europene și euro-atlantice. Cu siguranță, nu a fost suficient să se accepte valorile, ci a fost mai important ca ele să fie transpuse în funcționarea unor instituții ale statului de drept.

Prin opțiunea fundamentală făcută în Decembrie 1989, de aderare la un sistem de valori propriu lumii civilizate, bazat pe democrație, respectul drepturilor și libertăților cetățenești, protecția minorităților, dialog și toleranță, România a fost obligată să-și reformeze din temelie toate instituțiile sale, inclusiv aparatul polițienesc, prin transformarea acestuia într-o instituție în slujba cetățeanului, prin realizarea unor structuri funcționale și flexibile care să asigure în mod eficient îndeplinirea sarcinilor specifice, precum și prin creșterea capacității de răspuns adecvat la dinamica situației operative. Capacitatea instituțiilor de aplicare a legii, deci și a structurilor polițienești de a asigura menținerea liniștii publice, de a proteja drepturile și libertățile fundamentale ale omului, dar și de a combate flagelul infracționalității a reprezentat și reprezintă o condiție esențială pentru ca România să fie parte componentă a acestui *spațiu al libertății, securității și justiției*, care este Uniunea Europeană.

Plecând de la aceiași idee, conform căreia familia, școala, serviciile sociale, grupurile comunitare etc. sunt, împreună cu poliția, elementele esențiale

ale unui sistem general care asigură menținerea și respectarea valorilor morale, iar criminalitatea este un fenomen social care privește întreaga comunitate, s-a procedat la derularea unor etape care să contureze un cadru adecvat pentru o colaborare pozitivă între poliție și comunitate. Etapizarea procesului a rezultat din conștientizarea faptului că, implementarea poliției comunitare nu este nici o simplă politică de schimbare care poate fi rezolvată prin elaborarea unui act legislativ care să consfințească oficial noua filozofie de poliție și nici o simplă restructurare pentru eficientizarea serviciilor existente.

Astfel, s-a considerat că prevenirea criminalității trebuie să devină o prioritate a oricărui tip de cercetare, fiind impusă de necesitatea evaluării gradului de utilitate și eficiență al diferitelor forme și mijloace de intervenție și control social.

De aceea, având ca bază principiile pe care se fundamentează conceptul de *Poliție Comunitară* și anume: consultarea colectivității în luarea deciziilor importante, în stabilirea obiectivelor și priorităților poliției, împărțirea responsabilității în domeniul infracțional și atragerea și sprijinirea participării colectivității la activitățile de prevenire, un prim pas a fost făcut în anul 1994, prin înființarea Serviciului de Prevenire, reorganizat în anul 1998, când s-a creat Institutul pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității, aflat în subordinea Inspectoratului General al Poliției Române. Având ca principal scop elaborarea de studii și cercetări criminologice și polițienești, rezultatele acestora fiind un suport în fundamentarea strategiilor de prevenire și sprijinire a actului managerial, Institutul s-a implicat în aria largă a problemelor comunității printr-o serie de activități cum ar fi: organizarea de campanii mass-media pentru promovarea conceptului de Poliție Comunitară; implicarea membrilor comunității și a structurilor cu atribuții educaționale (guvernamentale și neguvernamentale) în acțiuni de prevenire pentru reducerea criminalității; elaborarea unor programe de asistență și consiliere a victimelor pentru a preveni victimizarea, diferențiate pe categorii de victime,

suportul comunității în diminuarea riscului victimizării etc.

Participarea comunitară permite intervenția mai multor persoane care provin din toate mediile socio-culturale și economice, fiecare dintre acestea având o viziune proprie asupra criminalității, victimei și delincentului, în conformitate cu posibilitățile sale de percepție și evaluare. Pornind de la propriul său nivel de școlarizare, pregătire, capacitate de înțelegere, experiență etc. fiecare dintre aceștia își creează o anumită opinie privind cea mai bună modalitate de acțiune. Expunerea tuturor acestor viziuni personale permite sesizarea tuturor fațetelor problemei în discuție și elaborarea unei strategii cât mai complete de prevenire a criminalității.

Un alt pas la constituit activitatea de relații publice a Ministerului de Interne Român. Astfel, a fost inițiat *Programul de parteneriat cu comunitatea*, instrument important în domeniul stabilirii și menținerii unor legături de comunicare permanente și reale cu cetățeanul, societatea civilă și instituțiile acesteia. De asemenea, a fost organizat și se află în curs de desfășurare un program intitulat *Porți deschise*, cu un impact pozitiv asupra relațiilor instituției poliției cu publicul, fiind înființat și *Centrul de consiliere*, cu atribuții privind identificarea și aplicarea unor strategii de rezolvare operațională a problemelor cu care se confruntă cetățenii. Programul de parteneriat cu comunitatea s-a fundamentat pe principiile: respectării drepturilor omului, al tratamentului corect și egal; al cunoașterii comunității în diversitatea sa etnică, confesională și culturală; al identificării problemelor comunității și implicării acesteia în rezolvarea lor, precum și al conștientizării polițistului privind rolul pe care îl are în comunitate.

Întreaga arie de demersuri consacrate mediatizării activității Poliției, dar și altor structuri componente ale Ministerului de Interne, a avut în permanență, drept obiectiv major informarea operativă și corectă a populației asupra preocupărilor instituției, cu accent pe ideea că polițistul se află în serviciul exclusiv al Comunității, al

cetățeanului, că indiferent de domeniul specific de activitate este *un om al cetății* și în *slujba cetății*.

Pasul, poate cel mai important, la constituit reforma Poliției Române.

În acest sens, aparatul polițienesc a fost supus unui amplu, extins și continuu proces de perfecționare, început în anul 1994, când au fost adoptate Legea de organizare și funcționare a Poliției Române (Legea nr.26/1994), dar și o serie de reglementări interne în domeniul apărării drepturilor fundamentale ale omului, relațiilor cu societatea civilă, precum și în domeniul managementului resurselor umane, materiale și financiare.

Totuși, realitatea a demonstrat că ritmul alert de dezvoltare a relațiilor sociale, politice și economice, atât interne, cât și internaționale a făcut ca reglementările interne, relativ noi, referitoare la instituția poliției să devină anacronice. Acest fapt a impus nu numai elaborarea unei noi legi a poliției, ci și reglementarea profesiei de polițist, realizându-se corelarea prevederilor ce reglementează structurile poliției, raporturile acesteia cu celelalte autorități ale administrației publice și armonizarea legislației interne cu prevederile cuprinse în acte normative din țări cu tradiție democratică, dar și implementarea celor mai înalte standarde în domeniu.

Mai mult, față de exigențele construcției democratice în România s-a acționat prioritar pentru fundamentarea unei strategii în care sistemul polițienesc să fie format pe trei dimensiuni: Poliția Națională – o instituție cu caracter civil; Jandarmeria – instituție cu caracter militar și Gardienii publici – poliția de proximitate, în care un accent deosebit este pus pe dezvoltarea, pe principii comunitare a modelelor de lucru.

Ca normă de recomandare, la începutul anului 2001, aproximativ la același moment cu adoptarea de către Comitetul miniștrilor al Consiliului Europei a *Codului european de etică a poliției*, au fost promovate la Parlamentul României proiectul Legii privind organizarea și funcționarea Poliției Române, precum și proiectul Legii privind statutul polițistului, ambele acte normative fiind adoptate de către legislativ în anul

2002 și care au intrat în vigoare la sfârșitul lunii august.

Noua lege de organizare și funcționare a Poliției Române cuprinde o serie de principii și dispoziții ce derivă din *Codul european de etica a poliției*. De exemplu, în ceea ce privește obiectivele poliției, pe lângă misiunile tradiționale ale acesteia au fost avute în vedere și aspectele privind oferirea de asistență și servicii populației, prin reglementarea faptului că, *activitatea Poliției Române constituie un serviciu public și se desfășoară în interesul persoanei, comunității, precum și în sprijinul instituțiilor statului, exclusiv pe baza și în executarea legii*. Prin această prevedere a fost modificat rolul poliției, acesta transformându-se într-un organ în serviciul comunității, încetând să mai constituie în exclusivitate un instrument de forță ce este utilizată în cadrul acesteia. Deși serviciile ce pot fi puse la dispoziția comunității sunt încă insuficient de clar precizate, totuși este marcată cu o mai mare acuratețe apropierea poliției de comunitate, de integrare a acesteia în societatea civilă.

Tot în aceeași notă de aliniere la standardele internaționale în materie au fost prevăzute înființarea unor structuri - Autoritatea teritorială de ordine publică și Consiliul consultativ- în cadrul cărora reprezentanți ai poliției și ai altor instituții publice, dar și ai societății civile participă în comun la îmbunătățirea prestației poliției prin adaptarea activităților acesteia la solicitările și exigențele comunității, cu un accent deosebit pe respectarea legii în executarea sarcinilor ce-i revin.

De asemenea, au fost reglementate pe alte baze, mai eficiente, raporturile dintre poliție și autoritățile administrației publice locale, creându-se premisele integrării poliției în societate, îndeosebi prin descentralizarea organizării poliției, cu consecință directă asupra eficienței și eficacității activității acesteia.

Nu în ultimul rând, au fost reformulate o serie de atribuții ale Poliției Române, precum și unele drepturi și obligații ale polițiștilor. Acestea au vizat așezarea pe baze noi a problematicii vizând intervenția poliției, îndeosebi a folosirii forței în situații absolut necesare, cu respectarea proporționalității în raport

de îndeplinirea scopurilor legitime, a interzicerii torturii sau a altor tratamente ori pedepse inumane și abordarea acestor aspecte, strict în spiritul prevederilor Convenției Europene a Drepturilor Omului. De altfel, toate principiile generale și speciale referitoare la acțiunea și intervenția poliției, prevăzute în Codul european de etică polițienească, au fost avute în vedere și implementate în reglementările referitoare la atribuțiile Poliției Române, cu un accent deosebit pe respectarea drepturilor fundamentale ale omului.

Totuși, actul normativ cu implicațiile cele mai profunde asupra a ceea ce va însemna exercitarea funcției polițienești în societatea românească este Legea privind statutul polițistului, care reprezintă prima reglementare a naturii juridice a profesiei de polițist și de conturare a acesteia în raport cu alte comunități profesionale.

Una din prevederile acestei legi, pe care noi o apreciem ca fundamentală, se referă la opțiunea fermă de demilitarizare a corpului polițienesc și a activității profesionale a polițistului prin definirea acestuia ca funcționar public, civil, înarmat ce își exercită atribuțiile stabilite prin lege pentru Poliția Română.

Demilitarizarea corpului polițienesc din România, o inițiativă deocamdată unică în spațiul sud-est european, este o condiție sine qua non a realizării opțiunii de transformare a rolului pe care îl va juca poliția în societatea românească, în care accentul va fi pus pe funcția de serviciu public, fără a fi însă neglijată și funcția judiciară a poliției. Pentru aceasta s-a plecat de la premisa că un serviciu de poliție care susține valorile civile are toate șansele să fie cel mai bun în practicarea unui profesionalism de tip polițienesc adaptat cerințelor societății civile. Mai mult, bazele juridice și atribuțiile poliției pe care trebuie să la îndeplinească într-o societate democratică bazată pe respectarea drepturilor civile și politice ale individului, sunt diferite de cele ale personalului militar.

Tot în aceeași notă, Legea privind Statutul polițistului urmărește reglementarea, cu mai multă claritate, și a aspectelor referitoare la principiile sistemului poliției, a raporturilor interne, precum și a comportamentului în relațiile dintre polițist și comunitate. Prin aceasta nu numai că s-a dorit, ci s-a și urmărit schimbarea rolului social jucat de *polițistul-soldat*, ce dispunea de toate mijloacele specifice de constrângere și se supunea ordinelor superiorilor săi, cu cel al *polițistului-cetățean*, în care elementele definitorii sunt sociabilitatea și calitățile umane.

O atenție deosebită a fost acordată managementului resurselor umane, fiind avute în vedere re proiectarea structurilor proprii de învățământ, durata cursurilor și conținutul programelor de învățământ, a sistemului de recrutare, selecție și încadrare a personalului, urmărindu-se diversificarea criteriilor de selecție pe specialități și profiluri de activitate, cu respectarea deplină a obiectivității și nediscriminării, precum și proiectarea și aplicarea unor programe de *formare a formatorilor*.

De asemenea, în considerarea importanței deosebite a rolului de protecție a societății, în serviciul căreia se află s-a acordat o atenție specială formării personalului poliției fiind re proiectate unele instrumente de gestiune a resurselor umane, în concordanță cu *Concepția privind dezvoltarea carierelor personalului*, cu deplasarea accentului spre formarea continuă, proiectată într-o manieră flexibilă, în scopul ridicării nivelului de calitate a elementului uman.

Tot în aceeași notă de construcție a premiselor implementării cu succes a conceptului de *Poliție Comunitară* îl constituie și inițierea unui proces de reevaluare și regândire a atribuțiilor actualului Corp al Gardienilor Publici, care se dorește a fi transformat în instrumentul de realizare a funcțiilor a ceea ce este cunoscut în lucrările de specialitate sub denumirea de *poliție de proximitate* în subordinea nemijlocită a primarului.

La modul concret, un pas important în asimilarea și implementarea conceptului de poliție comunitară în România l-a constituit vizita, în anul 1997 a unei delegații oficiale a Poliției din Geneva la Inspectoratul de Poliție al Județului Gorj, respectiv, Inspectoratul de Poliție al Județului Argeș, în scopul formării polițiștilor români ca agenți de legătură cu comunitatea și evaluării modului în care populația percepe necesitatea aplicării acestui concept. Ca urmare a cooperării între polițiști români și cei elvețieni, a fost elaborat un proiect pentru Ghidul polițistului comunitar, care cuprindea și obiectivele poliției comunitare.

De asemenea, în perioada 1998 – 2001, au fost inițiate și derulate de către Inspectoratul General al Poliției, prin Institutul pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității, o serie de programe, cum ar fi: ***Prevenirea și gestionarea conflictelor în comunitățile multiculturale; Poliția și drepturile omului; Contribuția poliției române la îmbunătățirea situației romilor; Prevenirea violențelor intercomunitare***, care au vizat problematica în domeniul aplicării legii și menținerii ordinii publice, precum și efectele produse de aplicarea strategiilor privind controlul și limitarea fenomenelor antisociale. Au fost de asemenea, efectuate sondaje de opinie pentru cunoașterea atitudinilor, experiențelor, capacității de percepție și a așteptărilor locuitorilor din zonele pilot, cu privire la activitatea structurilor de poliție.

Totodată, după câteva proiecte de mai mică anvergură, cum ar fi: ***Strada Noastră*** - vizând monitorizarea în comun a găștilor de cartier și dezintegrarea acestora; ***Din Nou Acasă*** – ce a avut ca obiect identificarea și conducerea la domiciliu a persoanelor din provincie fără adăpost și fără mijloace de existență în Capitală, la nivelul Municipiului București a fost conceput și inițiat un program intitulat ***PAȘI SPRE SIGURANȚA COMUNITĂȚII***, ce urmează a se derula în perioada 2001 – 2004, care are ca parteneri primăriile și serviciile publice descentralizate, Inspectoratul școlar municipal, Inspectoratul General de Sănătate Publică, Direcțiile pentru

Protecția Copilului, Centrele de Prevenire și Consiliere Antidrog, Arhiepiscopia Bucureștilor, organizațiile neguvernamentale și mass-media și care se dorește a realiza trecerea la poliția comunitară.

Având ca faze operaționale, renunțarea la conceptul tradițional de poliție, eficientizarea combaterii fenomenului infracțional, o nouă filozofie și strategie organizațională a poliției, materializarea conceptului de *Poliție modernă* și implementarea progresivă a tehnicilor poliției comunitare, programul reprezintă un nou mod de exprimare profesională al tuturor structurilor de poliție din București, devenind principiul de bază al poliției comunitare în elaborarea **diagnosticului local de ordine publică**, cea care pregătește și realizează **contractul local de siguranță publică** cu comunitatea.

Poliția comunitară și agenții de legătură cu comunitatea trebuie să beneficieze de ajutorul fiecărui cetățean, deoarece, prin schimbul de informații și confruntarea punctelor de vedere și al așteptărilor fiecăruia, pot fi elaborate **prioritățile în activitate** care să corespundă în totalitate doleanțelor cetățenilor. De asemenea, agenții de legătură vor fi evaluați de cetățeni și de ceilalți componenți ai comunității, împreună cu care vor contribui la formarea unei politici de ansamblu, materializată în final, în **cadrul general de siguranță publică**.

Urmărind trecerea de la un concept filosofic, la unul practic, realizabil, s-a propus realizarea următoarele obiective:

a) schimbarea mentalității managerilor și a polițiștilor cu privire la prioritățile activității de poliție

- în contextul unei poliții moderne, stabilirea priorităților de acțiune pe o perioadă de timp trebuie făcute în funcție de nemulțumirile comunității, pentru că ele constituie criterii

după care este apreciată activitatea poliției

b) responsabilizarea polițiștilor din teritoriul determinat

- au fost nominalizate 163 de zone de siguranță publică și 45 zone de siguranță rutieră, fiind desemnați 4743 Agenți de legătură cu comunitatea din rândul polițiștilor cu experiență, care dispun de reale capacități de comunicare cu publicul

c) anticiparea evenimentelor

- se vor avea în vedere studiile criminologice și sociologice, precum și concluziile sondajelor de opinie, care reflectă într-o mare măsură doleanțele populației

d) o poliție mai prezentă în mijlocul publicului

- se urmărește restabilirea încrederii comunității, prin demonstrarea faptului că poliția este interesată de viața comunității, fiind o modalitate de depășire a barierelor psihologice existente între polițiști și cetățeni

e) cooperarea cu alte instituții

- plecând de la ideea de parteneriat, cu toate instituțiile, începând cu școala, familia, serviciile sociale și grupurile comunitare și terminând cu poliția sunt elemente esențiale ale unui sistem general care asigură menținerea și

respectarea valorilor morale.

Deși ar mai fi de menționat numeroase aspecte referitoare la efectele pozitive pe care le așteptăm, deopotrivă, pentru comunitate și pentru poliție, precum și a elementelor definitorii a agentului de legătură cu comunitatea, amintind aici doar faptul că acesta trebuie să fie un *polițist diplomat și un diplomat polițist*, precum și *preotul din afara bisericii*, mă voi opri aici, nu înainte de sublinia încă odată relevanța și

necesitatea acestei maniere de activitate în raport cu rolul poliției într-o societate democratică, în care poliția contribuie la menținerea valorilor democrației, fiind ea însăși penetrată de aceste valori.

De asemenea, trebuie să se recunoască faptul că în ceea ce privește România, noile legi la care am făcut referire anterior, nu reprezintă transformarea, ci numai începutul acestui proces ireversibil a cărui durată va fi stabilită de capacitatea de adaptare la schimbare.

*

* *

Bibliografie selectivă:

Abraham, Pavel, Comunitatea, poliția și tranziția, *Editura Național, București, 1996*

Fuller, J. Criminal Justice: A Peacemaking Perspective, *Allyn and Bacon, Boston, 1998*

Goldstein, H. *Problem Oriented Policing*, McGraw-Hill, New York, 1990

Lyman, M. The Police: An Introduction, *Prentice-Hall, Upper Saddle River NJ, 1999*

Pupura, Philip *Police and Community, Concepts and Cases, Allyn and Bacon, Boston, 2001*

Trojanowicz, Robert, Bucqueroux, Bonnie *Community Policing – How to Get Started, Anderson Publishing Co, Cincinnati, 1994*

Trojanowicz, Robert, Bucqueroux, Bonnie *Community Policing – A Contemporary Perspective, Anderson Publishing Co, 1990*

Trojanowicz, Robert, Bucqueroux, Bonnie *Community Policing – How to Get Started, 2nd ed., Anderson Publishing Co, Cincinnati, 1998*

Willard, Oliver, *Community Policing, Classical Readings, Prentice Hall, New Jersey, 2000*

Wilson, J. Kelling, G “Broken Windows: The Police and Neighborhood Safety”, *Atlantic Monthly, 1982 (March)*

Zamfir, E. Zamfir, C. *Politici sociale, România în context european, Editura Alternative, București, 1995*

Perspective comunitare și administrare Dezvoltare durabilă

Mihail Ciupercescu

Integrarea într-un spațiu și un timp este comună tuturor ființelor vii. La animale această integrare înseamnă, în primul rând, perceperea securității prin includerea individului în spațiul și ritmul turmei, în reacțiile din interiorul perimetrului de securitate, ori în retragerea într-un refugiu închis - permanent sau temporar - un cuib, o vizuină.

Omul, căruia îi este propriu confortul moral, psihic și fizic, adaugă cerințelor primare ale lumii animale nevoia ritmului vieții sociale și a spațiului de locuit. Se poate spune, deci, că fenomenul uman este reprezentat în mai mică măsură de crearea unei decât de reușita de împlânzire a timpului și spațiului, pe care le-a adaptat și le-a (re)creat umane.

Această "împlânzire", preponderent simbolică, a însemnat o tranzitare de la ritmicitatea naturală a anotimpurilor, zilelor, distanțelor de mers, la o ritmicitate condiționată regulat de o rețea de simboluri calendaristice, orare, metrice, care nu înseamnă altceva decât *umanizarea timpului și spațiului*. Omul și-a creat o scenă distinctă în care jocul naturii este comandat de el însuși. Ritmul cadențelor și intervalelor regulate substituie cursul amorf al lumii naturale și devine elementul principal al socializării umane, imaginea însăși a adaptării sociale. Societatea umană, învingătoare, apare ca un caroiaj de orașe și străzi în care ora comandă mișcările indivizilor. Legătura între dimensiunea spațio-temporală, umanizată, și societate constă într-o relație perpetuă în care persoana istovită de propria-i acțiune - demers conștient, voluntar - pretinde să își găsească echilibrul spiritual în așezăminte create de el însuși. Această relație este de fapt o trăire particular-umană, iar pulsul ei se resimte zilnic în freacăta vieții oricărei localități, devenită civilizație.

Tranziția este un fenomen care ne-a adus în fața unei realități contorsionate, cu răsturnări succesive și accelerate. Restructurarea ordinii economice și sociale pe care tranziția o presupune, se suprapune peste fenomene care, la nivel global, în parte preexistau acesteia și care, chiar singure, anunțau o criză: *bruștele oscilații monetar-financiare, cursa galopantă a inflației și spectrul implacabil al șomajului, stagnarea sau încetinirea creșterii economice, schimbarea structurii fluxurilor pe piața mondială și accentuarea concurenței, escaladarea datoriilor, criza energiei și materiilor prime, înmulțirea conflictelor interetnice*. Toate acestea la un loc, în plan public, au transformat iluzii în deziluzii, speranțe în temeri și dileme și au sporit masa celor săraci până la limita amenințării echilibrului social, în timp ce, în plan economic, amenință serios inițiativa privată, aduce oscilații periculoase pe piața financiară și de capital, în fine, amenință dezvoltarea economică normală.

Edilii, administratorii mediilor sociale locuite, au din totdeauna misiunea - ingrată, sublimă sau ingrat-sublimă - de a face această relație/trăire cât mai armonioasă, mai funcțională, mai perenă. Evoluția istorică a acestui rol, a cărei esență nu s-a modificat până astăzi, relevă perioade de glorie și perioade de decădere a unor civilizații. Resorturile intime ale acestor sușuri și coborâșuri rămân în principal aceleași - mai ales cele de ordin moral -, iar a le cunoaște, ca administratori sau ca cetățeni, presupune să și putem alege calea ce o avem de urmat.

Ultimii ani au reprezentat o lecție amară pentru administrațiile publice locale. Acestea nu își mai pot permite să ignore noua realitate, pe care au contemplat-o destul ca pe o fotografie, fără să îi surprindă tendințele și resorturile

schimbării și să se înscrie în dinamica ei. Neasimilând în chiar ființa administrației publice noile tehnologii, echipamente, tehnici de organizare și administrare, înseamnă a pierde tot mai mult contactul cu oamenii și nevoile lor; fără a trata populația ca o parte integrantă absolută a procesului administrării înseamnă că acestea nu își asumă o răspundere reală față de viitorul mediului public local.

Atâta timp cât "miopii" din administrația publică continuă să îi trateze pe cetățeni ca pe niște simple roțițe într-un angrenaj social-economic, nu ca pe niște autentice persoane vii, cu dureri reale, cu nevoi specifice, cu aspirații justificate, nu vor putea găsi receptivitatea și implicarea lor, ceea ce înseamnă un handicap în administrare greu/imposibil de substituit.

Infirmitatea din gândirea administrației publice nu semnifică nici sfârșitul administrării, nici necesitatea încetării reflecției asupra actului administrativ. *Nevoia de rediscutare a fundamentelor puterii administrative, într-o epocă de criză și de reformulare a opțiunilor, ia în dezbatere rosturile noi ale administrației și, mai ales, relația dintre ea și viața de zi cu zi.*

În prezent primăriile sunt tot mai mult obligate să-și restructureze radical obiectivele și strategiile de administrare. De unde ele anterior operau în condițiile unui mediu relativ stabil și cunoscut, acum activează în condițiile unor transformări rapide, a unor radicale schimbări tehnologice, a apariției de noi legi și politici sociale și scăderii continue a încrederii cetățenilor în intervențiile de tip administrativ. Primăriile sunt antrenate într-un soi de cursă automobilistică în care semnele de circulație și regulamentele rutiere se schimbă permanent, unde nu există o linie de sosire sau un învingător definitiv. Lor nu le rămâne decât să continue cursa cu speranța că se îndreaptă în direcția corectă, cerută de un public indecis care le urmărește de pe margine.

Până nu demult primăriile interveneau în viața publică prin aplicarea unor *politici administrative autoritare*. Unii funcționari publici mai cred și astăzi că administrarea este un act ce se impune de la sine, agresiv și autoritar.

Trebuie avut în vedere faptul că astăzi cetățenii, instituțiile, mediul citadin au traiectorii contradictorii, nedirijate, posibilități mai mari de a alege singuri, la un moment dat, dar și constrângeri pe care nu le pot ține sub control și care îi înrobesc; valorile-reper sunt numeroase, mai mult sau mai puțin adecvate, mai mult sau mai puțin impuse sau induse, iar posibilitățile de a discerne între ele extrem de reduse.

Simptomul crizei actuale l-am putea formula ca dezintegrare a deliberării și a comunicării dintre actorii sociali, membri ai comunității publice. Criteriile alegerilor individuale și de grup, dar și a celor instituționale, au devenit criptice sau confuze și au produs o devalorizare a considerațiilor normativ-practice în favoarea datelor empirice.

Afirmațiile noastre se bazează mai puțin pe valorile și adevărurile percepute, cât mai ales pe efectele vizibile ale viciilor și erorilor invizibile. Acestea sunt cele care încurajează o *dihotomie care opune în mediul public două specii de personaje: scepticii*, care refuză să caute sensul, și *fanaticii* care îl susțin prematur, sau, cei care gândesc și acționează la modul ideal, și cei șmecheri, care trăiesc fără principii. Aceste două tipuri - unul care exacerbează limitele și celălalt care alimentează suficiența -, își pun amprenta pe orice tentative ale actului administrativ. La aceasta mai adăugăm impactul clivajelor și luptelor ideologice, și ajungem să înțelegem de ce administrarea se restrânge, periculos, la un ansamblu de operațiuni formalizate și birocratizate, pierzându-și sensul social și uman, inteligibil doar prin raportarea ei explicită la valori. Raționalitatea actului administrativ nu depășește, decât în cele mai fericite cazuri, nivelul rezonabilității.

Așadar, nu este de mirare că primăriile nu reușesc să ofere cetățenilor satisfacția scontată, atâta timp cât nu înțeleg administrarea nu ca pe o funcție separată, ci ca pe o filosofie de însușit la nivelul administrației publice. Ceea ce se cere primăriilor este de a (re)identifica categoriile de cetățeni și nevoile social-urbane pe care ele le pot satisface prin administrare, modalitățile prin care un asemenea obiectiv poate fi atins cu o

eficacitate sporită. Altfel spus, ele trebuie să își orienteze administrarea în primul rând către nevoile mediului socio-urban și să asigure serviciile cele mai adecvate, adaptate acestor nevoi, la costuri care să nu mai includă experimente, încercări și tatonări. Țelul trebuie să le fie eficacitatea administrării, realizabilă prin acțiuni care să dea flexibilitate actului administrativ, astfel încât acesta să se plieze pe specificitatea care o impune diversitatea contextelor.

Administrarea, în această perspectivă, înseamnă mai mult decât un simplu comportament sau o oarecare atitudine față de realitatea înconjurătoare. Persoanele cu atribuții în acest domeniu participă la procesul decizional înainte chiar de proiectarea unui proces administrativ, iar munca lor continuă și după ce acest proces s-a încheiat. Ele identifică acele nevoi ale mediului care sunt necesare și prioritare, participă la elaborarea strategiei administrării, la identificarea gamei de servicii publice, la evaluarea costului demersului administrativ și asigurarea fondurilor, la analiza gradului de co-participare a cetățenilor ce își satisfac cerințele prin actul administrativ și încearcă să contribuie la îmbunătățirea procesului și a performanțelor.

Primăria, astăzi, nu se mai poate considera un ansamblu de compartimente, ci trebuie să devină un sistem menit să asigure derularea proceselor publice. Primăriile sunt obligate deja, prin forța împrejurărilor, să stăpânească procese de bază, precum elaborarea de strategii sociale, urbanistice și economice, obținerea și executarea unor comenzi sau servicii publice. Fiecare proces presupune parcurgerea mai multor etape și necesită o analiză din partea unor servicii specializate proprii. Se poate apela la echipe interdisciplinare, la colaborări externe, pentru ca fiecare proces administrativ să aibă un parcurs nestingherit, fără sincope.

Primăriile, ca să aibă succes, vor crea propria cultură în interiorul lor, iar în cadrul ei toți angajații vor avea **“conștiința administrării publice eficiente”**. Exagerând puțin, putem spune că funcționarul care nu se gândește la

interesul public înseamnă că nu gândește deloc. El trebuie să fie în măsură să influențeze pozitiv percepțiile și preferințele cetățenilor.

Toate acestea arată că însuși conceptul de **administrație publică locală** trece în prezent printr-un proces de reevaluare în raport cu noile cerințe globale, tehnologice, economice, sociale și culturale. Infrastructura locală, noile rețele de distribuție, sfera comunicațiilor, anvergura nevoilor sociale și individuale, toate la un loc și împreună cu ele megatendințele naționale și internaționale, conduc la o singură concluzie, aceea că administrația publică trebuie să își revizuiască conceptele fundamentale și chiar să răstoarne premisele care au stat până acum la baza proceselor proprii. Ca disciplină, ea își adaptează premisele, conceptele, metodologia și sistemele în scopul luării celor mai potrivite decizii, învățându-i pe edili să știe când să opteze pentru intervenții administrative în diferite segmente socio-urbane, în ce ordine să eșaloneze intervențiile lor, când să încurajeze anumite transformări în mediu și când nu, când să mărească și când să reducă taxele administrative, respectiv cheltuielile publice și alte elemente specifice actului de administrație publică.

Pentru că administrația publică dezvăluie semnificația reală a vieții publice, ea poate constitui, în anumite condiții, o terapie eficientă care rezolvă problemele mediului public. “În anumite condiții” presupune că administrația publică nu poate desconsidera exigența morală, exigență care vizează universalul. Raționalitatea administrării, sau realismul administrativ, se opun reducerii actului administrativ la o forță nudă sau, uneori, la persuasiunea obsesivă, manipulatoare și/sau mutilatoare de conștiințe.

Căutarea unor noi căi și soluții de adaptare la condițiile epocii contemporane presupune o viziune realistă asupra noii situații, în funcție de care se cer modificate comportamente și mentalități politice, economice, sociale. Devine tot mai stringentă necesitatea de a fi regândite sensurile și mobilurile oricărui răspuns, de a contura o nouă raționalitate care să ajute la găsirea mecanismelor de gestiune și ținare sub control a elementelor realității

în schimbare. De aceea, astăzi mai mult decât oricând, reacția la realitățile publice nu poate lăsa de o parte aspectele teoretice ale administrării, pentru a ne ocupa exclusiv de practică; o asemenea atitudine ar submina, inevitabil, domeniul acțiunii. Desprinderea de simplele interese, personale sau de grup, camuflete în pretextul nevoii de pragmatism orb, atât de dăunător în condițiile date, presupune o prealabilă abordare teoretică a administrării, singura ce poate da sens acțiunii. La ora actuală doar modificările de cunoaștere pot da răspuns sau pot face față la provocările din mediul public; iar cunoașterea nu mai este posibilă, raportat la complexitatea și dinamismul schimbărilor din viața publică, decât printr-o abordare a acesteia pluri- și interdisciplinară, integrată sistemic.

Starea social-urbană, în ciuda părerii unanime că își atinsese de mult limitele critice inferioare, s-a agravat și mai mult. Cetățenii, ca locuitori ai orașelor, comunelor și satelor suportă efectele amplelor transformări prin care trec acestea.

Astfel, ca producători și consumatori ei nu mai sunt expuși doar la riscuri ce țin nemijlocit doar de ei înșiși.

Producătorii se află în fața riscurilor induse de calitatea conceperii și realizării condițiilor, conducerii și organizării muncii, atribute ale proiectanților, tehnologilor, dispecerilor, managerilor, care devin astfel în mare măsură răspunzători de depășirea limitelor normale de consum al forței de muncă.

La rândul lor, consumatorii sunt expuși riscurilor induse de calitatea produselor, serviciilor și informațiilor ce li se oferă la capătul lanțului dintre producători, intermediari și comercianți.

Socializarea producției și a consumului a amplificat considerabil aceste efecte, generând pericole care adesea ne scapă de sub control. Mediul înconjurător suportă efectele concurente și concentrate ale producției și consumului, amenințând la rândul-i bunăstarea și confortul uman în general.

În toate acestea sunt implicate responsabilitățile speciale ale oamenilor din instituții și întreprinderi, ale edililor, ale funcționarilor publici.

Iată de ce *se impune să apună definitiv dreptul cuiva - fie proprietar, manager, lider sindical, politician, birocrat, tehnolog, om de știință, conducător de stat - de a exercita o autoritate absolută și neîntemeiată asupra altor oameni*. Nimeni nu mai este dispus să recunoască drepturi fără îndatoriri, privilegii fără responsabilități. Fiecare trebuie să poată fi tras la răspundere pentru ceea ce face, ba chiar pentru ceea ce nu reușește să facă, atunci când a acționa intră în obligația sa. Responsabilitățile încep să nu mai fie față de niște entități abstracte, nici față de o masă amorfă și anonimă de indivizi. Ele sunt datorate unor personalități distincte - superiori, egali, subordonați, vecini, public sau chiar virtuale ființe ale viitorului.

Aceste fenomene, și altele, sunt pe cale să determine închegarea unor noi raporturi de responsabilitate interumană, respectiv între colectivitate și membrii ei, între societate și natură. Vechile distincții între diferitele feluri de responsabilitate - morală, profesională, socială, ecologică, organizatorică ș.a. - devin în această perspectivă doar o retragere de la o responsabilitate totală, un paravan al greșelilor săvârșite. O persoană căreia i se încredințează fie un bun public, fie o altă persoană, nu mai poate fi descompusă într-un număr de entități morale.

Ființa umană în context social-economic trebuie să își asume o serie de responsabilități, pe cât de strâns legate între ele, pe atât de separate și netransferabile, asemenea bucuriei sau durerii. Opinia potrivit căreia știința și tehnologia, fiind obiective, nu ar implica evaluări și principii morale, a fost destul folosită pentru a-i absolve pe oamenii de știință de responsabilitățile sociale și ecologice.

Deși aceste răspunderi îmbracă un conținut formal-normativ, ele trebuie să devină și o componentă a obligațiilor civice. Datorită relațiilor strânse dintre aspectele fizice, biologice, ecologice, psihice și sociale, tehnologiile (metodologiile) aplicate trebuie evaluate multilateral, orientate pe linia nevoilor sociale și ținute în frâu din punct de vedere al securității sociale și al mediului înconjurător.

Tehnologia folositoare și necesară socialului, animată de valențe morale, reclamă o tehnocrație globală, autoritate a experților din toate domeniile acțiunii umane.

Sunt acestea premise suficiente pentru orice act de administrare de a avea înglobat în el sarcina/răspunderea privitoare la calitatea vieții, la prezervarea forței de muncă și la conservarea mediului înconjurător. Trebuie împărtășită teza potrivit căreia administratorii, managerii, instituțiile sunt responsabili pentru tot ceea ce fac, nu doar față de stat sau de patronii lor, ci și față de cetățeni, angajați sau colaboratori externi, în ultima instanță față de întreaga comunitate (stradă, cartier, oraș, țară, continent, planetă).

Limitarea doar la responsabilități de ordin profesional lasă întotdeauna destul loc pentru iresponsabilitate. Din nefericire, conștiința, de obicei trează când este vorba de chestiuni personale, devine apatică atunci când este vorba de aspecte care afectează viața anonimă a altor oameni. Efectele colaterale, adesea tragice, ale celor mai admirabile țeluri ale administrării, lovesc necruțător în viața celor mulți și anonimi.

Există probe suficiente că, în administrația publică, la un moment dat orice angajat se putea/se poate autoconsidera administrator. Această activitate a atras multă lume pentru că părea relativ simplă și oferea un oarecare prestigiu, chiar oportunități. Dar, comportamentul profesional, și în domeniul administrației publice, începe atunci când jonglarea cu o sumă de cunoștințe cedează locul aplicării competente a unui corp general acceptat de cunoștințe, de norme de integritate. Evoluția către profesionalism în administrația publică locală face parte dintr-o mișcare mai largă care tinde să transforme funcționarul public într-un profesionist. Este rolul managementului administrației publice să organizeze și să accelereze acest proces de profesionalizare.

Provocării la care este supusă astăzi administrația publică locală de ritmul alert al cunoașterii, al tehnologiei, al vieții publice nu i se poate răspunde adecvat decât prin a miza, întemeiat, pe “o

combinație optimală” a patru categorii de grupuri profesionale direct implicate, sigurele ce pot asigura o dezvoltare durabilă comunităților:

- **experții** - producători și/sau utilizatori ai noilor informații și tehnologii;

- **funcționarii administrativi** - organizatori pragmatici ai activităților instituționalizate;

- **decidenții** (aceștia din urmă de obicei oameni din sfera politică) - care elaborează politici strategice de dezvoltare a sistemelor administrative și sunt investiți cu puterea luării deciziilor strategice;

- **cetățenii** - participanți activi și conștienți la actul administrativ care le este dedicat.

În general, se poate spune că acțiunea și concepțiile administrative, vizând să realizeze o anumită ordine publică, definesc în același timp, o lume etică și culturală.

Explicarea demersului administrativ - discurs pe baza înnoirii problematicii și soluțiilor - este necesară nu numai celor care s-au dedicat aprofundării studiului teoriei și practicii administrative, ci trebuie încercată de oricine vrea să își exercite în deplină cunoștință rolul de cetățean.

Program de prevenire a traficului și consumului de droguri aplicat în județul Caraș-Severin

insp. pr. Sorin GHINEA

Institutul pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității

insp. pr. Mirel SURUGIU

Deschiderea granițelor a însemnat o creștere enormă a numărului de persoane, mijloace de transport și mărfuri ce intră și ies din România. Această nouă situație creată a fost și este speculată de către organizațiile de traficanți care folosesc România ca un important cap de pod ce face legătura între Orient și Occident. După izbucnirea războiului din fosta Iugoslavie, țara noastră a intrat în atenția traficantilor de droguri, care au decis schimbarea traseului de traficare a stupefiatelor (ruta Balcanică), urmând ca aceste activități ilicite să fie desfășurate prin tranzitarea României.

În scurt timp, s-a trecut de la simpla traficare la activități de depozitare a stupefiantelor și la comercializarea acestora pe piața românească. Deja se poate vorbi de un consum de stupefiante în rândul cetățenilor români, fiind înregistrate cazuri în care tinerii au fost atrași spre astfel de fapte și chiar au participat la activități specifice de traficare a drogurilor.

1. Pericolul social al abuzului și traficului ilicit de droguri

Dezvoltarea transporturilor și a comerțului internațional în epoca modernă a redus efectiv distanțele dintre țări, astfel încât plante și droguri care nu aveau altă dată decât o importanță locală, au început să fie bine cunoscute și au putut fi obținute și în alte regiuni ale lumii, ceea ce a permis traficului de droguri să devină una din cele mai grave crime internaționale.

Astăzi se estimează că producția, vânzarea și consumul de droguri trebuie să fie supuse controlului autorităților publice, care, din motive de ordin umanitar și

social, au stabilit un regim strict de control al drogurilor și al altor substanțe periculoase la nivel mondial, având ca obiectiv utilizarea acestora doar în scopuri medicale și științifice.

Trebuie avut în vedere faptul că abuzul de droguri are consecințe dăunătoare atât pentru subiectul care le consumă cât și pentru comunitatea în care acesta trăiește. El crează consumatorilor probleme fizice, psihologice și afective, de comportament și de ordin financiar, adesea de nedepășit. Poate, de asemenea, să compromită situația școlară, activitatea profesională, să provoace tensiuni sau rupturi în relațiile sociale, mai ales în cadrul familiei.

Relațiile dintre soți, dintre părinți și copii devin astfel dificile datorită drogurilor. Relele tratamente și abandonul familial sunt strâns unite și deseori copiii sunt tentați să consume droguri. Concomitent, femeile însărcinate care fac abuz de droguri pot angrena farmaco-dependența (toxicomania) copiilor ce se vor naște.

Abuzul de droguri aduce atingeri calității vieții de ansamblu a unei colectivități, iar combaterea sa absoarbe mari resurse materiale și umane care ar putea fi utile în alte activități și preocupări ale colectivității.

În zilele noastre, traficanții de droguri sunt deosebit de puternici, influenți, dispunând, pe lângă facilități tehnice, de un veritabil sistem propriu de securitate, iar anumite organizații de traficanți dispun de forțe armate proprii redutabile, temute de populație și, din nefericire, în unele cazuri, chiar și de autorități.

Abuzul de droguri are, de asemenea, repercusiuni nedorite și asupra relațiilor internaționale. Statele se învinuiesc reciproc pentru faptul ca nu reușesc să limiteze producția, ori nu reduc cererea, sau pentru că participă efectiv la comerțul ilicit cu droguri.

Una din bolile celui de-al XX-lea secol, căreia i se acordă cea mai mare atenție este sindromul imuno-deficitar dobândit (SIDA).

SIDA paralizază mecanismele de apărare ale corpului, făcându-le incapabile să acționeze împotriva unor microorganisme. Ea este indusă de HIV (virusul imuno-deficitar uman). În acest fel, SIDA se definește ca o manifestare întârziată, gravă, a infecției prin HIV, virus care distruge sau paralizază importanți componenți ai sistemului imunitar uman. La bolnavii de SIDA, cauzele efective ale deceselor sunt diverse infecții mai rar întâlnite, ca și alte boli cărora un sistem imunitar sănătos le putea face față în mod normal.

Transmiterea HIV se realizează în momentul în care particulele de virus sau de celule infectate pătrund direct în sânge, ceea ce explică faptul că administrarea drogului pe cale intravenoasă este una din principalele căi ale apariției SIDA prin contaminare cu HIV.

Unul din cele mai mari riscuri, neluat însă în calcul de către consumatorii de droguri pe cale intravenoasă și care este o veritabilă cale de transmitere a SIDA, îl reprezintă folosirea în comun de către cei care își administrează droguri pe cale intravenoasă, a acelor hipodermice, a seringilor și a altor articole care servesc la administrarea drogului;

De menționat este că, în afară de SIDA, există și alte boli ce pot fi transmise atunci când se administrează droguri pe cale intravenoasă., cum ar fi paludismul și hepatita.

2. Noțiuni despre droguri

2.1. Grupe de droguri

Drogul, în sens larg, semnifică o substanță cu proprietăți curative, un medicament.

Conform Organizației Mondiale a Sănătății, drogul este substanța care, fiind

absorbită de un organism viu, îi modifică acestuia una sau mai multe funcții.

În sens farmacologic, drogul este o substanță utilizată sau nu în medicină, a cărei folosire abuzivă poate crea dependență fizică ori psihică sau tulburări grave ale activității mentale, ale percepției și ale comportamentului. În acest ultim sens, denumirea de drog se aplică numai substanțelor care pot fi desemnate și prin termenul general de stupefiante.

În sensul dat de convențiile internaționale, prin drog se înțelege o substanță din cele supuse controlului prin Convenția Unică din 1961, precum și una din substanțele psihotrope al căror control este prevăzut de Convenția din 1971.

Pe scurt, substanțele psihotrope sunt acele **substanțe a căror acțiune farmacodinamică implică efecte pronunțate asupra proceselor mentale și emoționale.**

Substanțele psihotrope, drogurile în general, pot fi clasificate în funcție de acțiunea lor: analgezice, depresive, hipnotice, stimulente și halucinogene.

a) **Analgezicele** servesc, după cum arată denumirea, la atenuarea durerilor, mai mari sau mai mici, fără ca cel care le folosește să-și piardă cunoștința.

b) **Sedativele** sunt deprimante neselective ale sistemului nervos central, care în doze terapeutice produc diminuarea hiperexcitabilității psihomotorii și tind să readucă la normal tonusul funcțional al sistemului nervos central. La doze mari, sedativele deprimă intens sistemul nervos central.

c) **Hipnoticele** (somnifere) sunt substanțele deprimante ale sistemului nervos central și provoacă somnul. Barbituricele, metaqualona și cloral hidratul sunt hipnotice. Numeroase droguri pot fi, concomitent, sedative și hipnotice.

d) **Stimulentele** activează sistemul nervos central și măresc activitatea creierului și măduvei spinării. Anumite stimulente au o întrebuințare terapeutică legată de anorexigenele, de exemplu, pentru scăderea greutatei, tratarea depresunilor psihice (psihostimulente). Amfetaminele și cocaina sunt principalele droguri care stimulează sistemul nervos central.

e) **Halucinogenele** acționează asupra sistemului nervos central, provocând denaturarea percepțiilor și iluzii senzoriale. Cunoscută sub numele de „droguri psihedelice”, în rândul halucinogenelor se înscriu, mai ales dietilamida acidului lisergic (LSD), fenciclidina și psilocylină.

2.2. Termeni farmaceutici

❖ **Comprimatele** sunt preparate farmaceutice solide, în formă de discuri sau alte forme, obținute prin comprimarea substanțelor medicamentoase ca atare sau asociate cu substanțe ajutătoare.

❖ **Capsulele** sunt învelișuri care conțin substanțe solide sau lichide, destinate pentru uz intern. În funcție de compoziția, de forma și sistemul de închidere, capsulele pot fi anilacee sau gelatinoase.

❖ **Pilulele** sunt preparate farmaceutice solide, de formă sferică, cu o greutate de 0,2 – 0,3 grame, obținute prin modelare, din una sau mai multe substanțe active, cu adaos de excipienți, destinate administrării interne.

❖ **Tincturile** sunt preparate farmaceutice lichide obținute prin extracția produselor vegetale cu o cantitate de 10 ori mai mare de solvent pentru tincturile preparate din produse vegetale care conțin substanțe foarte active și de 5 ori mai mare pentru tincturile preparate din celelalte produse. Tincturile cu stabilitate redusă se prepară prin dizolvarea extractelor corespunzătoare.

❖ **Siropurile** sunt soluții concentrate de zahăr, destinate administrării interne; conțin, cu excepția siropului simplu, substanțe medicamentoase sau aromatizante.

2.3. Nomenclatura medicamentelor.

Un produs farmaceutic poartă denumirea pe care fabricantul l-a dat produsului sau amestecului determinat de substanțe. Aceste denumiri sunt totdeauna mărcile de fabricație sau de comercializare și nu au, de regulă, nici o legătură cu compoziția chimică a medicamentului. Având în vedere numărul ridicat de firme care fabrică produse farmaceutice, este posibil ca același medicament să poată fi

întâlnit în farmacii sub un număr mare de denumiri diferite.

2.4. Denumirea chimică

Denumirea chimică indică cu precizie compoziția chimică a unui medicament. În majoritatea țărilor, autoritățile sanitare au adoptat o legislație care prevede obligativitatea denumirii substanței din punct de vedere chimic, astfel încât medicii, farmaciștii, pacienții să identifice un medicament a cărui denumire comercială nu apare într-un anumit tratat de specialitate.

2.4. Denumire comună internațională

Organizația Mondială a Sănătății (O.M.S.) a pus la punct un Nomenclator (denumiri comune internaționale - D.C.I.), cunoscut și sub numele de desemnări generice pentru a substitui denumirile chimice. Orice fabricant le poate utiliza, fără restricție legală, ceea ce permite regăsirea produselor respective cu ușurință în farmacie. În continuare voi prezenta câteva exemple:

D.C.I. – Metadona : Denumire chimică dimetilamina – 6 difenil 4,4 – hepatona – 3; Sinonim: Sinalgon, Dolophine, Depriodol, Phiseptone.

D.C.I. – Fenobarbital: Denumire chimică: acid etil – 5, methyl – 1, fenil – 5; 2 H – benzodiazepină – 1,4 one – 2; Sinonim : Valium, T-Quil, Tranquil.

2.5. Alți termeni

Vom prezenta câțiva termeni folosiți curent, pentru fiecare existând o scurtă explicație.

Toleranța – termenul desemnează o sensibilitate redusă sau absența sensibilității unui individ (sau a unei specii) la unele acțiuni ale substanțelor medicamentoase. Pierderea sensibilității la administrarea unui drog sau a unei grupe de droguri duce, în cazul unui consumator, la mărirea dozei de drog, pentru a obține efectul cu intensitate inițială.

Toleranța încrucișată reprezintă capacitatea unui individ (care a administrat o perioadă de timp un drog) de a suporta doze mari dintr-o altă substanță pe care nu a mai utilizat-o anterior. Fenomenul este întâlnit în cazul substanțelor înrudite chimic sau farmacologic. Toate opiaceele prezintă toleranțe încrucișate între ele.

Dependența (sinonim = farmacodependență, toxicomanie) reprezintă starea fizică sau psihică ce rezultă din interacțiunea unui organism cu o substanță medicamentoasă (medicament), caracterizată prin modificări de comportament și alte reacții, însoțite întotdeauna de nevoia de a lua substanță în mod continuu sau periodic, pentru a-i resimți efectele psihice și uneori pentru a evita suferințele. Starea de toleranță este însoțită sau nu de dependență.

Dependența fizică – se manifestă la reducerea dozelor, la întreruperea completă a administrării sau la amânarea acesteia peste limitele suportabile de către organism.

Dependența psihică se manifestă prin dorința imperioasă și irezistibilă ce obligă pe toxicoman să continue utilizarea drogului, care i-a adus dependența și se poate instala indiferent de drog, cu anumite particularități pentru fiecare drog în parte. Consumatorii simt că nu pot supraviețui fără drogul sau drogurile alese.

Dependența naturală apare odată cu nașterea individului atunci când mama acestuia este toxicomană.

Dezintoxicarea este procesul prin care un toxicoman este tratat pentru a scăpa de dependență fizică pentru un anumit drog.

Termenul de „**droguri tari**” se referă la drogurile de genul: heroină, crack, care sunt considerate mai periculoase și care pot conduce rapid la dependență.

Termenul de „**droguri ușoare**” se referă la drogurile considerate mai puțin problematice, de tipul marijuanei, hașișului și al unor amfetamine.

Supradoza – reprezintă consumul oricărui drog în cantitate mare, cu apariția unor efecte adverse de ordin fizic și mental grave. Poate fi accidentală și urmată de consecințele fatale dacă nu se acordă un ajutor medical specializat în cel mai scurt timp.

Abuz de droguri – expresia desemnează autoadministrarea repetată a unui drog în scopuri nemedicale.

Politoxicomania – reprezintă consumul mai multor droguri, deseori cu intenția de a le spori efectele sau de a contracara efectele unora în beneficiul altora. De exemplu, mulți oameni fumează marijuana în scopul de a diminua efectele consumului de droguri.

Psihoactiv este un termen generic utilizat pentru a descrie drogurile care produc modificări ale stării de spirit.

Euforie – senzația de bună dispoziție obținută artificial; euforia este starea în care individul nu simte nici o anxietate (teamă) și scapă de influențele exterioare.

Halucinațiile – percepții senzoriale provocate de halucinogene, care nu corespund realității obiective. Individul ce are halucinații vede imagini și aude sunete care nu există în realitate.

Tranchilizantele sunt droguri sintetice, de uz medical, folosite în tratamentul anxietății, depresiei, insomniei, dar și ca relaxant muscular.

Toxicomanul este persoana dependentă de un anumit drog.

Sevrăjul reprezintă răspunsul organismului la absența bruscă a drogului cu care este obișnuit. În sevrăj, natura simptomelor și intensitatea acestora diferă în funcție de drogul administrat.

Cel mai sever sevraj apare la heroină și se manifestă prin: tremur puternic, dureri articulare și musculare, dureri abdominale însoțite de simptome specifice stării de gripă (greață, vărsături, febră, frisoane, transpirație), neliniște, insomnie.

Recăderea reprezintă reînceperea consumului după o perioadă de abinență.

3. Reglementări interne și internaționale privind substanțele stupefiante și traficul cu acestea

3.1. Convenții internaționale referitoare la substanțele stupefiante.

Prin promulgarea, cu respectarea prevederilor art.74 alin.2 din Constituție, la 03.12.1992 a Legii nr.12/1992, România a devenit parte și și-a însușit prevederile Convențiilor Națiunilor Unite în materie de substanțe stupefiante. Conform acestor reglementări, acest gen de substanțe se livrează numai supravegheat, instituindu-se un control sever asupra importului și exportului de substanțe psihotrope, substanțe chimice esențiale sau precursori.

Dintre reglementările internaționale se disting:

- Convenția Națiunilor Unite din 1936;
- Convenția Națiunilor Unite din 1961;
- Convenția Națiunilor Unite asupra substanțelor psihotrope din 1971, Teheran;
- Convenția Națiunilor Unite contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope din 1988, Viena;
- Recomandarea celei de-a II-a Reuniuni a șefilor serviciilor antidrog din Europa (H.O.N.L.E.A.) sub auspiciile ONU din 1995, Viena.

3.2. Legislația internă privind reglementarea produselor și substanțelor stupefiante

Reglementarea regimului produselor și a substanțelor stupefiante este efectuată de Legea nr.73/1969 modificată prin Decretul nr.8/1983.

Prevederi în domeniu se regăsesc și în Legea nr.3/1978 privind asigurarea sănătății populației.

4. Caracteristicile consumului de droguri în România

Succinta analiză privind consumul de droguri creionează unele tendințe ale fenomenului (creșterea numărului consumatorilor, a toxicomanilor, escaladarea unor boli cu transmitere virală, creșterea criminalității și a nivelului de pericolozitate socială a faptelor comise etc.), căruiia dacă nu i se vor interpune măsuri eficiente de prevenire vor avea consecințe dezastruoase la nivel social, mai ales la categoria tineri.

De asemenea, s-a constatat că foarte mulți cetățeni nu cunosc cu adevărat riscurile pe care le implică consumul de droguri. Pe acest lucru se bazează și traficanții care minimalizează efectele nocive ale drogului prezentându-le chiar în mod atractiv.

Principalele trăsături ale consumului de droguri în România se localizează de-a lungul următoarelor direcții:

- Formarea unor grupuri de consum și distribuție constituite pe criterii etnice sau microgeografice (cartiere, străzi etc.);
- Apariția și dezvoltarea unei criminalități conexe strâns legată de consum și traficul de droguri;
- Concentrarea activităților ilegale de acest gen în apropierea campusurilor universitare, a școlilor și liceelor, în baruri, discotecă, săli de jocuri mecanice, în locuințele unde au rămas copiii unor familii destrămate sau lăsați fără supraveghere;
- Consumul de droguri se realizează și în timpul spectacolelor (concerte sau festivaluri), care concentrează un număr mare de tineri, în scările blocurilor, a subsolurilor sau toaletelor;
- Apariția grupurilor de tineri, așa-zisele „găști de cartier” promovează apologia drogurilor.

5. Obiectivele și modalitățile de realizare propuse prin programul de prevenire a traficului și consumului de droguri aplicat în județul Caraș-Severin

Obiectivele fixate pentru desfășurarea programului au fost:

- realizarea unei preveniri integrate și coerente prin aplicarea parteneriatului;
- diminuarea numărului de consumatori de droguri prin reducerea oportunităților care favorizează traficul;
- ridicarea gradului de profesionalizare a specialiștilor implicați în prevenirea și combaterea traficului și consumului de droguri;
- creșterea încrederii cetățenilor în serviciile oferite de poliție

În scopul ajutorării categoriilor de persoane aflate în pericol de a deveni consumatori de droguri, precum și cele care folosesc deja astfel de substanțe, s-a considerat ca practică de lucru intervenția multiplă și integrată prin următoarele modalități:

- Comisia va acorda servicii de consiliere telefonică, individuală cu precădere pentru persoane cu risc, tineri, părinți, cadre didactice etc. și va dezvolta acțiuni de educație antidrog locale.
- Instituirea prin ordin al conducerii Inspectoratului de Poliție al Județului Caraș-Severin a obligației pentru fiecare polițist de a se implica în prevenirea și combaterea la nivel local al consumului și traficului de droguri.
- Realizarea de studii asupra fenomenului la nivel local pe baza cărora să se elaboreze programe adecvate nevoilor locale apte să atragă finanțări.
- Identificarea locurilor și mediilor pretabile consumului și traficului de droguri și evidențierea lor pe hărți criminologice

- Organizarea de dispozitive fixe sau mobile în aceste locuri de interes operativ, în scopul depistării distribuitorilor și consumatorilor de droguri.
- Organizarea de întâlniri interactive cu tinerii din unitățile de învățământ, în scopul conștientizării lor, înlăturării/diminuării tendinței de a apela la droguri, la care să participe și părinți, profesori și reprezentanți ai serviciilor de sănătate publică.
- Furnizarea de informații și recomandări pe tema drogurilor inclusiv prin amenajarea în școli și licee a unor panouri cu materiale preventiv-educative și prin intermediul cabinetelor de asistență psihologică din rețeaua școlară.
- Aplicarea de programe parteneriale educativ-preventive în locurile publice frecventate de tineri (discoteci, săli de spectacole etc.).
- Realizarea de materiale cu caracter educativ-preventiv care să fie folosite de polițiști, medici, profesori și părinți, respectiv tipărirea unor broșuri, pliante, afișe și realizarea unei casete video cu informații pe această temă și a unui clip publicitar care să fie dat pe posturile radio-TV, centrale și locale.
- Elaborarea și includerea în programa școlară a unor teme de educație antidrog.
- Inițierea unor activități cu caracter educativ-preventiv împreună cu actori, cântăreți, sportivi etc. Organizarea de spectacole, concerte, concursuri, competiții sportive, cu programe orientate împotriva consumului de droguri.

6. Raport de evaluare privind chestionarul aplicat în perioada 20 noiembrie-10 decembrie 2002 în unitățile școlare din municipiul Reșița

În vederea obținerii informațiilor de bază cu privire la amploarea fenomenului consumului de droguri în județul Caraș-Severin, membrii Centrului de Prevenire și Consiliere Antidrog și-au propus să aplice ca instrument de lucru chestionarul.

Pentru început el a fost aplicat în liceele și grupurile școlare din municipiul Reșița, ulterior propunându-se a fi aplicat în toate localitățile de județ.

Rezultatele finale ale acestui chestionar vor fi puse la dispoziția mass-mediei, precum și a specialiștilor competenți în domeniu. De asemenea, rezultatele vor fi folosite ca bază de lucru în vederea elaborării strategiei cu privire la prevenirea consumului și traficului de droguri pe raza județului Caraș-Severin.

Chestionarul a fost aplicat pe un lot de **1585** elevi din 8 unități de învățământ din municipiul Reșița. Procentul elevilor care au răspuns la întrebările din chestionar pe unitate de învățământ este prezentat în graficul de mai jos, după cum urmează:

- LICEUL MIRCEA ELIADE ;
- GRUPUL ȘCOLAR ECONOMIC;
- LICEUL DE ARTĂ;
- GRUPUL ȘCOLAR DE CONSTRUCȚII MONTAJ
- LICEUL DIACONOVICI - TIETZ;
- TRAIAN VUIA
- GRUPUL ȘCOLAR U.C.M.R;
- LICEUL TRAIAN LALESCU.

Elevii care au răspuns la acest chestionar au avut vârsta cuprinsă între 14-19 ani, chestionarul fiind anonim. Din totalul elevilor care au răspuns la chestionar, un număr de 1378 elevi sunt proveniți din mediul urban, iar 207 din mediul rural..

Chestionarul aplicat are două părți:

- prima parte este compusă din 10 întrebări la care elevul trebuia să răspundă cu **DA** și **NU**, întrebările vizând atitudinea,

motivația, interesele sau înclinațiile subiecților investigați cu privire la consumul și traficul de droguri;

- a doua parte este compusă din 14 întrebări, fiecare întrebare având câte 3 variante de răspuns, întrebările fiind numai de cultură generală privind drogurile.

6.1. Rezultatul evaluării generale a primei părți a chestionarului.

1. Ai avut vreodată acces la droguri (ilegale) ?

86% din elevii chestionați au răspuns că nu au avut acces la droguri(ilegale).

2. Ți s-a oferit vreodată să consumi droguri ?

80,38% din elevii chestionați au răspuns că nu li s-au oferit până în prezent droguri pentru consum.

3. Ai avut vreodată sentimente de vinovăție sau remușcări după ce ai folosit droguri?

95,96 % din elevii chestionați au răspuns că nu au avut niciodată sentimentul de vinovăție sau remușcări din cauza consumului de droguri, deoarece nu au folosit în nici o situație droguri.

4. Au avut drogurile influență asupra funcționalității sau eficienței tale ?

98,29% din elevii chestionați au afirmat negativ că drogurile ar avea influență asupra funcționalității sau eficienței lor, motivul fiind că nu consumă droguri.

5. Ai împrumutat vreodată bani ca să cumperi droguri ?

99% din elevii chestionați au afirmat că nu au împrumutat bani ca să cumpere droguri.

6. Ai vândut vreodată lucruri ca să cumperi droguri ?

99% din elevii chestionați au afirmat că nu au vândut lucruri ca să cumpere droguri.

7. Folosești vreodată droguri ca să scapi de griji și probleme ?

97,72% din elevii chestionați afirmă că nu folosesc nici un fel de drog pentru a scăpa de vicii sau probleme.

8. Te-au făcut vreodată dezamăgirile (o notă mai mică decât cea sperată), certurile (cu persoana iubită) sau frustrările (nu ți-ai putu cumpăra obiectul dorit) să te gândești să folosești droguri ?

92,1% din elevii chestionați afirmă că nu s-au gândit să folosească droguri din cauza unor dezamăgiri, certuri (cu persoana iubită), frustrări etc.

9. Ai făcut vreun act ilegal sub influența drogurilor ?

98,86% din elevii chestionați afirmă că nu au făcut nici un acte ilegal sub influența drogurilor.

10. Ai tănuțit vreodată sau ai minimalizat vreodată uzul de droguri ?

93,12% din elevii chestionați afirmă că nu au tănuțit sau minimalizat vreodată uzul de droguri.

6.2. Rezultatul evaluării generale a părții a doua a chestionarului

1. Există droguri : a) legale, b) ilegale, c) ambele

63,28% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta c)

Drogurile se clasifică în: a) ușoare-grele, b) nu pot fi clasificate

66,49% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta a)

Drogurile au acțiune negativă asupra: a) psihicului, b) fizicului, c) întregului organism

93,24% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta c)

Consumul de droguri se pedepsește: a) cu închisoare, b) cu amendă, c) nu se pedepsește.

70,78% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta a)

Drogurile pot fi consumate fără a periclita sănătatea: a) în cantitate mică, b) în cantitate moderată, c) în orice cantitate.

72,36% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta a)

Asocierea alcoolului la consumul de droguri: a) crește efectul drogului, b) scade efectul drogului, c) nu are nici un efect.

94,06% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta a)

Comercializarea, producerea, deținerea traficului de droguri se pedepesc: a) cu închisoare, b) cu amendă, c) nu se pedepesc.

95,2% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta a)

Dependența se traduce prin: a) plăcerea de a consuma un drog, b) necesitatea de a consuma un drog, c) obișnuința de a consuma un drog.

71,23% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta b)

Dependența apare în urma consumului: a) îndelungat, b) ocazional, c) excepțional.

75,52% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta a).

La consumul îndelungat al unui drog apare: a) intoxicație gravă, b) nu are nici o importanță durata consumului, c) obișnuința cu efectul drogului (toleranța).

35,77% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta c) și 60,82% au răspuns incorect pentru varianta a).

Hașișul și marijuana sunt:

**a) același drog,
b) droguri diferite,
c) forme de prezentare ale aceluiași drog.**

64,29% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta b)

Consumul de heroină duce la dependența: a) fizică, b) psihică, c) am

85,36% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta c)

Cocaina se consumă prin: a) prizare, b) injectare, c) se fumează.

60,01% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta a)

Inhalarea de „aurolac” duce la:

**a) halucinații,
b) dispariția senzației de frig și de foame,
c) creșterea forței musculare și intelectuale.**

49,33% din elevii chestionați au răspuns corect la întrebarea, respectiv varianta a).

6.3. Concluzii

Conform rezultatului final al chestionarului se poate aprecia implicarea pozitivă pe care au avut-o cadrele didactice din unitățile de învățământ unde s-a aplicat, reieșind clar că problemele legate de droguri au fost tratate cu foarte mare seriozitate, dovada fiind procentul mare de elevi, care au răspuns pozitiv la întrebările de cultură generală din a doua parte a chestionarului.

Datorită implicării cadrelor didactice, a specialiștilor din diverse domenii de activitate care au sprijinit procesul de educație al elevilor, s-a constatat că procentul elevilor care au răspuns negativ la prima parte a întrebărilor este ridicat, de unde putem să tragem concluzia că încă în liceele și grupurile școlare din municipiul Reșița, drogurile încă nu constituie o problemă.

Procentul scăzut de elevi care au răspuns pozitiv la întrebările din prima parte a chestionarului pot fi interpretate în mai multe moduri:

- au răspuns fără seriozitate la chestionar, nefiind sinceri în ceea ce-i privește;
- au răspuns influențați de știrile care sunt prezentate în mass-media;
- au răspuns sincer.

Cu toate că rezultatul chestionarului se încadrează într-o poziție favorabilă din punct de vedere a cunoștințelor elevilor, nu se poate afirma că situația poate să rămână în permanență aceeași, deci ca atare se impun a se lua măsuri ca:

- ❖ înmulțirea orelor de educație a elevilor (numai prin educație și conștientizare a efectului nefast pe care îl are consumul de droguri se pot micșora riscurile la care este supus un tânăr dacă consumă droguri);
- ❖ atragerea a cât mai mulți tineri care prin convingere să devină luptători consecvenți în ceea ce privește orice problemă legată de droguri;

- ❖ conștientizarea părinților cu privire la efectele nefaste pe care le au drogurile și atragerea lor în diverse programe specifice de descurajare a consumului și traficului de droguri (folosind argumente de genul „Nimeni nu este ferit din calea drogurilor”);

- ❖ implicarea întregii comunități în programe ce au ca scop prevenirea apariției consumului de droguri, ca fenomen pe raza județului Caraș-Severin.

7. Recomandări pentru a preveni și combate consumul de droguri

Rezultatele aplicării chestionarului au determinat cadrele de poliție din Caraș-Severin să adopte o poziție proactivă și să elaboreze un set de recomandări pentru părinți, profesori, cadre medicale și alți actori comunitari implicați în procesul de socializare al adolescenților. Cu toate că formulările se referă la adolescent prin prisma unei conotații personale, ghidul a fost proiectat ca instrument pentru toți cei care sunt responsabili de viitorul copiilor și tinerilor.

Ceea ce putem face noi toți, cei care ne simțim implicați în această problematică, este să-i informăm la timp și **corect**, de la o vârstă la care ei pot înțelege ce pericol reprezintă drogurile pentru sănătatea și viața lor.

Lucrarea tratează toate categoriile de droguri, atât pe cele dure, cât și pe cele ușoare, toate având același numitor comun: **dependența**

7.1. Când bănuieți că adolescentul dumneavoastră consumă droguri

- Înarmați-vă cu răbdare și tact pentru a-i observa comportamentul fără ca acesta să-și dea seama. Nu vă grăbiți să vă exprimați bănuiala, înainte de a strânge destule informații și detalii, iar pentru aceasta puteți să-i cooptați pe cei din familie și din anturajul lui pentru a descoperi cât mai multe indicii.
- Ați putea să luați legătura cu cei din anturajul lui sau să încercați să îi contactați pe părinții acestora. Este posibil

ca și aceștia să se confrunte cu aceeași problemă și să vă poată oferi mai multe detalii sau ați putea construi împreună unele strategii de rezolvare a problemelor cu care se confruntă copilul/copiii dumneavoastră, dacă sunt dependenți de droguri.

- Ați putea merge la școală pentru a verifica numărul absențelor. Puteți discuta cu dirigintele sau cu șeful clasei despre persoanele cu care se întâlnește adolescentul dumneavoastră, despre felul în care se comportă la școală în ultimul timp.

- Încercați mai întâi să construiți „harta” traseelor lui și a persoanelor cu care se întâlnește. Cu cât copilul dumneavoastră are în cercul său mai mulți prieteni consumatori de droguri, cu atât posibilitatea ca acesta să consume droguri este mai mare.

- Puteți provoca o discuție, inventa o întâmplare prin care să-i povestiți copilului dumneavoastră felul în care un coleg de serviciu sau o altă persoană v-a relatat despre problemele pe care le-a avut fiul său în urma consumului de droguri. Urmăriți felul în care reacționează (rămâne degajat în gesturile sale, își schimbă privirea, încearcă să evite subiectul, pare frământat de ceva etc.). Ați putea apoi să îi cereți detalii despre ce a auzit în legătură cu senzațiile produse de droguri. Dacă nu răspunde imediat sau încearcă să evite subiectul, continuați discuția despre anumite senzații pe care ați auzit că le produce consumul de droguri și le puteți chiar prezenta exagerat pentru a observa dacă intervine atunci când descrierile nu corespund realității.

Dacă intervine în această situație, înseamnă că el cunoaște foarte bine senzațiile produse de droguri, iar aceasta poate fi un semnal de alarmă.

- Nu treceți cu vederea observațiile altor persoane despre faptul că fiul/fiica dumneavoastră se laudă în fața altora că a văzut cum arată unele droguri sau că poate face rost de ele.

- Pentru a vă opri asupra probabilității consumului de droguri trebuie mai întâi să excludeți cauzele care pot modifica reacțiile și comportamentul adolescentului

fără ca acestea să aibă o legătură cu drogurile:

- Consumul de alcool ocazional sau abuziv modifică felul de a fi al adolescentului pentru perioade de timp mai scurte sau mai lungi.
- Petrecerea timpului în fața calculatorului (ore, nopți întregi) poate provoca oboseală accentuată.
- Jocurile de noroc îl pot determina pe tânăr să cheltuiască sau să împrumute sume mari de bani, să fie mai agitat și mai neliniștit.
- Bolile psihice sau neurologice pot să inducă modificări de comportament.
- Efort fizic intens (antrenamente prelungite sau pe terenuri de sport) care pot produce un dezechilibru fizic general.

- Observați la copilul dumneavoastră dacă are gesturi specifice consumatorilor: își freacă brațul în care se injectează de obicei, strânge din buze și inspiră adânc atunci când se vorbește despre droguri sau despre senzațiile produse de acestea.

- Dacă cineva din anturajul lui apropiat se arată îngrijorat de faptul că acesta a căzut în capcana drogurilor, nu rămâneți indiferent, ci gândiți-vă cum ați putea descoperi adevărul. Însă evitați să reacționați imediat și în forță pentru că acesta este un subiect delicat, care presupune răbdare și tact pentru a-l elucida.

7.2. Când puteți fi sigur că adolescentul dumneavoastră consumă droguri.

Identificați semnalmente obiective ale celor care consumă droguri. Semnele care pot fi observate cu ușurință imediat după consumul de droguri sunt:

Dacă a fumat marijuana:

- Are ochii foarte roșii;
- Are pupilele mărite;
- Râde fără motiv;
- Este neatent;

- Are poftă de mâncare și preferă dulciurile;
- Mersul este nesigur;
- Este amețit;
- Are în camera lui un miros de iarbă proaspătă sau de fân proaspăt, hârtii pentru țigarete, pipe.

Dacă a consumat amfetamine, extasy:

- Are pupilele dilatate;
- Este mai vorbăreț;
- Nu mai are poftă de mâncare;
- Este irascibil, chiar agresiv;
- Este confuz;
- După o perioadă are o stare de oboseală accentuată, nu mai poate dormi;
- Are în preajma lui diferite capsule colorate, pliculețe cu pulbere colorată de la maroniu la alb;
- Consumul cronic generează iluzii și halucinații (vedenii).

Dacă a consumat heroină:

- Are pupilele contractate;
- Nu mai are poftă de mâncare;
- Fumează foarte mult;
- Este indiferent față de cei din jur;
- Respirația are un miros asemănător oțetului;
- Are în preajma lui ace, seringi, brichete, linguriță, pliculețe cu pudră albă, galbenă sau maro, care are un gust amar, folii de aluminiu, helas, sare de lămâie.
- Consumul cronic în doze crescute duce la tulburări psihice, respiratorii, constipație cronică, apariția menstruației neregulate la femei, scăderea rezistenței la boli și a greutății corporale.

Dacă a consumat cocaină:

- Are pupilele dilatate;
- Are ochii injectați și foarte umezi;
- Este foarte vorbăreț;
- Are o atitudine superioară;
- Are în preajmă pliculețe cu pulbere albă, cristalină cu un gust amar;
- Are un miros slab de benzină;
- Consumul cronic și în doze crescute duce la scăderea poftei de mâncare, la un somn neodihnitor și agitat, la instabilitate, anxietate și o stare de oboseală extremă;
- Consumul repetat crește riscul apariției infarctelor miocardice și a accidentelor vasculare.

Atunci când adolescentul mărturisește că este consumator de droguri

trebuie să vă gândiți imediat la necesitatea consultării unui specialist. Convingeți-l că este absolut necesar să fie consultat de un medic și că îi veți fi aproape pentru a rezolva această problemă. Asigurați-l de participarea și de susținerea dumneavoastră pe tot parcursul tratamentului.

- Este posibil ca atunci când aflați că cel pe care îl iubiți atât de mult, copilul dumneavoastră, este consumator de droguri, să intrați în panică și să vă gândiți la tot ce-i mai rău. Nu interveniți dur și autoritar, nu îl jigniți și nu-l devalorizați. „Ne face de rușine!” devine o problemă a familiei care nu ajută absolut deloc în confruntarea și depășirea dependenței adolescentului.

- Ajutați-l să înțeleagă fără să-i impuneți, fără să-l constrângeți în vreun fel, că a te droga înseamnă a te distruge.

- Stimulați-l să vorbească despre problema lui și nu uitați că este foarte sensibil și suspicios. Nu uitați că la cel mai mic semnal care îi dă impresia că nu sunteți de partea lui, se va închide în propria lui carapace și se va izola, renunțând să mai comunice cu dumneavoastră. O consecință nefastă a lipsei dumneavoastră de tact poate fi faptul că el se va refugia și mai mult în cercul său de consumatori.

- Fiți foarte atent în alegerea locului confesării, a momentului și a celor care pot să asiste sau nu la această discuție.

- Dacă veți reuși să creați o atmosferă de încredere, protecție și siguranță, copilul va accepta mai ușor ideea de a merge la un specialist.

- Este foarte important ca adolescentul să fie de acord cu necesitatea consultării unui medic. Oferiți-i posibilitatea de a decide în privința sa întrucât acesta este un drept care i se cuvine.

7.3. Recomandări pentru profesori, părinți etc.

Fie că sunteți profesor sau părinte, problema vă preocupă. Drogurile își fac încet, încet apariția și în orașul dumneavoastră. Acum sau mâine sau poimâine sau oricând, vă întrebați dacă nu cumva...

Este bine să rețineți:

- Ați observat cumva că vă este din ce în ce mai greu să vă înțelegeți cu copilul dumneavoastră ?
- Sunteți cumva surprins de anumite schimbări în felul lui de a fi ?
- Este mai neatent, mai neliniștit, mai neglijent, minte și cheltuie prea mulți bani ?
- Este mai agitat, mai irascibil, mai indiferent și mai retras ?
- Lipsește de la școală și/sau are rezultate mai proaste, evită discuțiile și compania dumneavoastră, întârzie prea mult acasă ?

Dacă ați surprins aceste schimbări probabil că o să vă gândiți și la posibilitatea că acesta a început să consume droguri.

Iată câteva motive pentru care copilul dumneavoastră ar putea fi o victimă a drogurilor:

- Cei din anturajul lui vorbesc și știu multe despre droguri;
- E ceva nou, deosebit și în vogă;
- Provoacă senzații tari;
- Îl pot ajuta să-și facă mai mulți prieteni sau să intre într-un cerc nou de prieteni;
- Îl pot ajuta să obțină o stare plăcută;
- Îl pot face să se simtă mai puternic și mai independent;
- Este ceva interzis, deci va avea un secret;
- Costă mult, deci este interesant, tentant și valoros;
- Este o tentație;
- Curiozitate.

Dacă vi se pare că și copilul dumneavoastră poate fi atras de droguri este momentul să luați o atitudine. Este spre binele tuturor! În orice caz, nu este recomandat să îl acuzați încă, deoarece pentru a ști cu certitudine că este un consumator de droguri trebuie să culegeți cât mai multe informații despre comportamentul și anturajul lui.

Implicarea actorilor sociali comunitari în prevenirea și eliminarea celor mai grave forme ale muncii copiilor în comunitățile de romi¹

Sorin CACE

Cum se pot implica părinții și membrii comunității?

Cum se pot implica profesorii?

Cum se pot implica ONG-urile locale?

Ce pot face organizațiile sindicale și patronale?

Cum se poate implica administrația publică locală?

1. Organizația Internațională a Muncii (OIM) și munca copiilor

Creată în anul 1919, Organizația Internațională a Muncii (OIM) este singura organizație internațională din sistemul multilateral al Națiunilor Unite cu structură tripartită, care reunește guverne, patronate și lucrători într-o acțiune comună pentru promovarea justiției sociale și ameliorarea condițiilor de muncă și viață la nivel mondial.

Eliminarea progresivă a muncii copiilor este un obiectiv major al OIM încă de la înființarea sa. Prima Conferință Internațională a Muncii a adoptat o convenție care stabilea vârsta minimă de angajare în industrie la 14 ani. În 1973, OIM a adoptat Convenția nr. 138 privind vârsta minimă de încadrare în muncă. Aceasta cere statelor să elaboreze și să aplice politici naționale în vederea abolirii efective a tuturor formelor de muncă a copiilor și să ridice în mod progresiv vârsta minimă de încadrare în funcție sau de folosire în muncă la un nivel care să permită adolescenților o dezvoltare fizică și mentală completă.

Vârsta minimă de încadrare în orice fel de funcție sau de folosire în orice fel de muncă ce prin natura sa sau prin condițiile în care se exercită este susceptibilă de a dăuna sănătății, securității sau moralității adolescenților nu trebuie să fie sub 18 ani. (Art. 3, par.1)

Legislația națională sau autoritatea competentă pot, după consultarea organizațiilor patronale și sindicale interesate, să permită încadrarea în funcție sau folosirea în muncă a adolescenților începând cu vârsta de 16 ani, cu condiția ca sănătatea, securitatea și moralitatea lor să fie pe deplin garantate și să primească, pentru ramura respectivă de activitate, o instruire corespunzătoare sau o școlarizare profesională”. (Art. 3)

Convenția OIM nr. 138/1973 privind vârsta minimă de încadrare în muncă (ratificată prin decret al Consiliului de Stat nr. 83/1975)

În anul 1992, OIM a lansat prin Biroul Internațional al Muncii (BIM) Programul Internațional pentru Eliminarea Muncii Copiilor (PIEMC), pentru a combate acest fenomen ce a luat proporții îngrijorătoare pe plan mondial prin proiecte practice derulate la nivel local. Programul BIM acționează în sensul prevenirii și eliminării progresive a muncii copiilor, având în vedere cele mai grave forme de muncă, așa cum sunt stipulate în **Convenția nr. 182 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor**, adoptată la Geneva, la data

¹ La realizarea acestui material au contribuit Rodica Moise și Viorica Ștefănescu-ILO-IPEC, Flavia Marin și Victor Nicolăescu

de 17 iunie 1999. Conform Convenției nr. 182, ratificată de România prin Legea nr. 203/2000, rolul și responsabilitățile guvernelor sunt:

- stabilirea sau desemnarea unor mecanisme adecvate pentru monitorizarea aplicării dispozițiilor care dau efect prezentei Convenții; elaborarea și punerea în aplicare, după consultarea instituțiilor publice competente și a organizațiilor patronale și sindicale sau a altor grupuri interesate, a unor programe de acțiune în vederea eliminării cu prioritate a celor mai grave forme ale muncii copiilor;
- ținând cont de importanța educației în eliminarea muncii copiilor, luarea unor măsuri, într-o perioadă determinată, pentru:
 - prevenirea angajării copiilor în cele mai grave forme de muncă;
 - acordarea ajutorului direct necesar și adecvat pentru a retrage copiii din formele cele mai grave de muncă și a le asigura readaptarea și integrarea socială;
 - asigurarea accesului copiilor la educația de bază gratuită și, acolo unde este cazul, la formarea profesională a tuturor copiilor retrași din muncă;
 - identificarea acelor copii expuși în mod special riscurilor și stabilirea unor contacte directe cu ei;
 - acordarea unei atenții speciale fetelor.
- luarea măsurilor corespunzătoare pentru a se sprijini reciproc în punerea în practică a dispozițiilor Convenției, printr-o cooperare și/sau o asistență consolidată, inclusiv prin măsuri de susținere a dezvoltării economice și sociale, a programelor de eradicare a sărăciei și de educație universală.

2. Legislația națională care reglementează munca copiilor

În anul 1990, România a ratificat **Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului** (1989) prin *Legea nr. 18/1990*, care specifică următoarele:

Prin copil se înțelege orice ființă umană sub vârsta de 18 ani. (Art. 1)

Orice copil are dreptul la protecție împotriva exploatării economice și de a nu fi constrâns la vreo muncă ce comportă vreun risc potențial sau care este susceptibilă să-i compromită educația sau să-i dăuneze sănătății sau dezvoltării sale fizice, mentale, spirituale, morale sau sociale. (Art. 32)

În acord cu prevederile Convenției, România și-a asumat responsabilitatea de a lua măsuri legislative, administrative, sociale și educative pentru a asigura aplicarea articolului 32. În același scop și ținând seama de dispozițiile aplicabile ale celorlalte instrumente internaționale, se obligă, în special:

- să fixeze o vârstă minimă sau vârste minime de angajare;
- să adopte o reglementare corespunzătoare cu privire la orele de lucru și la condițiile de muncă;
- să prevadă pedepse sau alte sancțiuni corespunzătoare, pentru a asigura aplicarea efectivă a prezentului articol.

Prin articolul 33, Convenția ONU recomandă ca statele părți să ia măsuri corespunzătoare, inclusiv măsuri legislative, administrative, sociale și educaționale pentru a proteja copiii contra folosirii ilicite de stupefiante și substanțe psihotrope, așa cum sunt acestea definite de convențiile internaționale în materie și pentru a preveni folosirea copiilor în scopul producerii și al traficului ilicit de astfel de substanțe.

De asemenea, statele părți se angajează să protejeze copilul contra oricărei forme de exploatare sexuală și de violență sexuală. În acest scop, statele vor lua, în special, toate măsurile corespunzătoare pe plan național, bilateral și multilateral, pentru a împiedica:

- incitarea sau constrângerea copiilor să se dedea la activități sexuale ilegale;
- exploatarea copiilor în scopul prostituției sau al altor practici ilegale;
- exploatarea copiilor în scopul producției de spectacole sau materiale cu caracter pornografic. (Art. 34)

După 1990, în domeniul protecției muncii tinerilor, multe din prevederile Convențiilor OIM se regăsesc și în legislația României. Constituția României (1991), Codul Muncii (1972) - 2003 - *noul Cod*, Legea 61/1991, Legea 6/1992 privind concediul de odihnă și alte concedii ale salariaților, Norme Generale de Protecție a Muncii (1996), Legea 108/1999 privind înființarea și organizarea *Inspecției Muncii*.

Constituția României (1991) prevede:

- „Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajați ca salariați.” (Art. 45, alin. 4)
- „Munca forțată este interzisă.” (Art. 39, alin. 1)
- „Copiii și tinerii se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor.” (Art. 45, alin. 1)
- „Exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dăuna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise.” (Art. 45, alin. 3)
- „Învățământul general este obligatoriu.” (Art. 32)

Codul Muncii (2003)

- „Persoana fizică dobândește capacitatea de muncă la împlinirea vârstei de 16 ani.” (Art. 13 alin. 1)

- „Persoana fizică poate încheia un contract de muncă în calitate de salariat și la împlinirea vârstei de 15 ani, cu acordul părinților sau al reprezentanților legali, pentru activități potrivite cu dezvoltarea fizică, aptitudinile și cunoștințele sale, dacă astfel nu îi sunt periclitată sănătatea, dezvoltarea și pregătirea profesională” (Art.13 alin. 2)
- „Încadrarea în muncă a persoanelor puse sub vârsta de 15 ani este interzisă” (Art.13 alin. 3)
- „încadrarea în muncă în locuri de muncă grele, vătămătoare sau periculoase se poate face după împlinirea vârstei de 18 ani; aceste locuri de muncă se stabilesc prin hotărâre a Guvernului” (Art. 13, alin. 5)

Legea nr. 6/1992 privind concediul de odihnă și alte concedii ale salariaților

- „Pentru tinerii în vârstă de până la 18 ani, durata minimă a concediului de odihnă plătit este de 24 de zile lucrătoare.” (Art. 1, alin. 2)

Norme Generale de Protecție a Muncii - 1996

- „Este interzisă folosirea tinerilor sub vârsta de 16 ani la efectuarea operațiilor manuale de încărcare, descărcare și transport.” (Art. 155)
- „Se interzice folosirea tinerilor sub vârsta de 18 ani la operațiile cu materiale și produse periculoase (foarte toxice, explozive etc.), la lucrările de vopsit care comportă utilizarea carbonatului bazic de plumb, a sulfatului de plumb sau a miniului de plumb și a tuturor produselor care conțin acești pigmenți.” (Art. 155 și Art. 422)
- „Pentru tinerii cu vârsta cuprinsă între 16-18 ani, masele maxime admise de transport, de susținut sau de ridicat sunt stabilite în raport cu vârsta și sexul și anume

pentru femei (5 kg) și pentru bărbați (12 kg).” (Art. 134)

Legea nr. 108/1999 privind înființarea și organizarea Inspecției Muncii

- „*Inspeția Muncii controlează aplicarea prevederilor legale referitoare la relațiile de muncă, la securitatea și sănătatea în muncă, la protecția salariaților care lucrează în condiții deosebite și a prevederilor de asigurări sociale.*” (Art. 5)

Există activități cu risc mare în care munca tinerilor sub 18 ani este interzisă, ca de exemplu, lucrul la înălțime, unele activități din exploatarea forestieră, exploatarea miniere etc., care sunt reglementate prin Normele Specifice de Protecție a Muncii.

3. Ce se înțelege prin forme grave ale muncii copiilor?

În aproape toate societățile, copiii muncesc într-un fel sau altul, dar tipurile de muncă pe care le practică și formele de implicare variază în timp și spațiu. În situația în care un copil participă la unele munci ușoare ca ajutorarea părinților la activitățile casnice pe perioade scurte de timp sau adolescenții muncesc câteva ore pe zi în timpul vacanțelor sau după școală pentru a câștiga bani de buzunar, nu vorbim despre „munca copiilor”.

„Munca copiilor” include orice muncă plătită sau care afectează educația copilului și îi pune în pericol dezvoltarea mintală, fizică, socială și morală. Acele forme de muncă ce îi privează pe copii de posibilitatea de a urma o școală sau le îngreunează posibilitatea de a studia înseamnă muncă a copiilor, muncă aflată în contradicție cu drepturile copilului și cu legislația națională și internațională.

În vederea soluționării problemei muncii copiilor sunt necesare o serie de acțiuni bine planificate și de măsuri corespunzătoare care vor fi materializate pe termen scurt, mediu și lung, inclusiv:

- promulgarea de legi și monitorizarea punerii lor în aplicare;
- acțiuni de prevenire a muncii copiilor;
- programe de retragere a copiilor din muncile periculoase și exploatarea prin oferirea de alternative pentru ei și familiile lor.

Convenția OIM nr. 182/1999 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor (ratificată prin Legea nr. 203/2000)

Expresia „cele mai grave forme ale muncii copiilor” include:

- *Toate formele de sclavie sau practicile similare, cum sunt vânzarea de copii sau comerțul cu copii, munca în contul unor datorii și servitutea domestică, inclusiv recrutarea forțată sau obligatorie a copiilor în vederea utilizării lor în conflictele armate;*
- *Utilizarea, recrutarea sau oferirea unui copil în scopul prostituției, producției de material pornografic sau de spectacole pornografice;*
- *Utilizarea, recrutarea sau oferirea unui copil în scopul unor activități ilicite, mai ales pentru producția și traficul de stupefiante, așa cum le definesc convențiile internaționale pertinente;*
- *Muncile care prin natura lor sau prin condițiile în care se exercită sunt susceptibile să dăuneze sănătății, securității sau moralității copilului.*

Convenția OIM nr. 182/1999, Art. 3

Recomandarea nr. 190 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor, adoptată la cea de-a 87-a sesiune a Conferinței Generale a OIM, Geneva, 17 iunie 1999.

În paragraful 3 al Recomandării nr. 190 sunt delimitate formele de muncă la care face referire Art. 3, punctul d al Convenției 182, după cum urmează:

- muncile care îi expun pe copii la riscuri fizice, psihologice sau sexuale;
- muncile care se efectuează sub pământ, sub apă, la înălțimi periculoase sau în spații restrânse;
- muncile care se efectuează cu mașini, materiale sau instrumente periculoase sau în spații restrânse;
- muncile care se efectuează într-un mediu nesănătos, care pot, de exemplu, să îi expună pe copii la acțiunea unor substanțe, agenți sau proceduri periculoase sau a unor condiții de temperatură, de zgomot sau de vibrații care le-ar prejudicia sănătatea;
- muncile care se efectuează în condiții deosebit de dificile, de exemplu, pe parcursul mai multor ore, în timpul nopții sau pentru care copilul este reținut în mod nejustificat la sediul angajatorului.

4. Prezentarea proiectului: "Creșterea capacității comunităților de romi din zonele selecționate de a retrage copiii romi care muncesc pe stradă și/sau din alte forme periculoase de muncă"

Programul Internațional pentru Eliminarea Muncii Copiilor (PIEMC) acționează în vederea prevenirii și eliminării progresive a muncii copiilor și, în special, a celor mai grave forme de muncă ale acestora, conform Convenției OIM nr. 182 din 1999. Programul a fost lansat la nivel internațional încă din anul 1992, iar în prezent se desfășoară peste 1.000 de programe de acțiune în 90 de țări. În România, PIEMC a fost lansat în martie 2000.

Programul PIEMC are ca scop acordarea de asistență tehnică și financiară României în aplicarea și

implementarea Convenției nr. 182 și vizează patru direcții majore de acțiune:

- prevenirea și eliminarea progresivă a muncii copiilor, atât în mediul urban, cât și în mediul rural;
- întărirea capacității agențiilor guvernamentale și non-guvernamentale de a aplica și implementa convențiile OIM privind munca copiilor;
- realizarea de cercetări calitative și cantitative pentru evaluarea dimensiunii și naturii problemei muncii copiilor;
- conștientizarea opiniei publice românești cu privire la problematica muncii copiilor.

Programul „**Creșterea capacității comunităților de romi din zonele selecționate de a retrage copiii romi care muncesc pe stradă și/sau din alte forme periculoase de muncă**” este implementat de Fundația pentru Recuperare, Integritate și Promovare Socială – ECHOSOC în parteneriat cu Ministerul Educației Naționale, Direcția Generală de Învățământ în Limbile Minorităților Naționale, Agenția pentru Dezvoltare Comunitară „Împreună” și Organizația Salvați Copiii România, cu sprijin tehnic și financiar al BIM-PIEMC, Reprezentanței UNICEF în România și Programului PHARE pentru Îmbunătățirea Situației Romilor.

Scopul programului este de a contribui la eliminarea progresivă a muncii copiilor prin creșterea gradului de participare școlară, îmbunătățirea frecvenței și performanței școlare a copiilor romi care muncesc.

Beneficiarii direcți ai proiectului sunt:

- copiii romi care muncesc din comunitățile: Pata Rât, Calvini și sectorul 5, București;
- aproximativ 2.000 de familii din cele trei zone;
- cele 3 comunități menționate.

Beneficiarii indirecti ai proiectului: părinții copiilor, comunitățile din care fac parte, școlile din zonele respective, Inspectorate Școlare, autorități locale, ONG-uri roma și non-roma, organizații patronale, sindicate, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Adopție, Inspectoratul General al Poliției, Comitetul Național Director pentru Eliminarea Muncii Copiilor.

5. Care sunt formele de muncă în care sunt implicați copiii romi?

Prin studiile de caz realizate în cadrul proiectului au fost identificate formele de muncă în care sunt implicați copiii romi din cele trei zone selecționate: București (cartierul Ferentari) și localitățile Calvini (județul Buzău) și Pata Rât (județul Cluj).

Activități în cadrul gospodăriei:

- efectuarea unor cumpărături, menajul în gospodărie (curățenie, pregătirea mesei, gătit etc.);
- îngrijirea fraților mai mici sau a unor persoane cu dizabilități;
- turnarea de vase prelucrate din metale neferoase;
- mici lucrări de grădinărit / în agricultură (plădit, cules legumelor).

Activități desfășurate în afara gospodăriei:

- activități în agricultură, având ca beneficiar (patron) persoane sau societăți comerciale din zonă sau alte localități;
- comerțul ambulant sau în piețe cu produse agro-alimentare sau „ceaoane”;
- munca în unități productive și construcții;
- colectarea materialelor reutilizabile (sticle, hârtie, metale neferoase);
- menajul în alte gospodării;
- alte forme de muncă în care sunt implicați copiii romi.

Activități în agricultură, având ca beneficiar (patron) persoane sau societăți comerciale din zonă sau alte localități

Gradul de implicare al copiilor variază în funcție de vârstă, astfel: copiii cu vârste mici (de până la 8-9 ani) nu participă propriu-zis la muncile agricole, dar în schimb își însoțesc părinții la câmp. Copiii cu vârste mai mari (de peste 10 ani) sunt implicați direct și muncesc împreună cu părinții (sunt „apți de muncă”) și reprezintă adevărate ajutoare pentru aceștia, iar cei de peste 14 ani („care are buletin”) sunt etichetați ca adulți și pentru toată lumea pare foarte firesc ca ei să lucreze.

Comerțul ambulant sau în piețe cu produse agricole sau „ceaoane”

Munca ocazională desfășurată pentru patronii/vânzătorii chioșcurilor din vecinătate este un alt tip de muncă frecvent întâlnită, în special, în cazul copiilor de vârste mai mici. Aceasta constă în descărcat/încărcat marfă, curățenie, manipularea mărfurilor/ambalajelor etc. Recompensa pentru activitatea depusă este oferită imediat după încheierea activității și reprezintă mici sume de bani, dulciuri sau alte produse alimentare. În această categorie se înscriu și activitățile ocazionale din piețe, sub forma ajutorului acordat părinților comercianți sau vânzătorilor (încărcat/descărcat marfă, curățenie, vânzarea florilor etc.).

Munca în unități productive și construcții

Munca în unități productive implică un grad mai ridicat de dificultate și, implicit, de risc. Sunt cazuri în care copii de 14-15 ani lucrează în fabrici clandestine de îmbuteliat alcool sau în unități de producere a produselor de panificație. În pofida riscurilor implicate, fabrica de alcool este un loc de muncă atrăgător pentru copii datorită câștigurilor substanțiale ce pot fi realizate comparativ cu alte tipuri de activități. Riscurile implicate de acest tip de muncă sunt date de condițiile grele de muncă: pericolul de accidentare cu cioburi din cauza exploziei

sticlelor în procesul de îmbuteliere, munca în condiții de mediu neprielnice (umiditate excesivă, vapori de alcool, lipsa igienei). Lipsa de securitate a muncii este însoțită și de lipsa unei asistențe medicale corespunzătoare.

În general, munca în construcții este specifică băieților. Aceștia sunt angajați pentru munci necalificate, de scurtă durată, cum ar fi încărcarea/descărcarea materiilor prime, materialelor de construcții, prepararea materialelor etc. Aceste activități presupun din partea copilului un efort fizic ridicat, motiv pentru care copiii mai mici de 14 ani desfășoară mai rar astfel de activități. Plata muncii se face la sfârșitul zilei sau al săptămânii de lucru, pe baza unei înțelegeri verbale anterioare cu angajatorul. Cu toate acestea, recompensa nu este garantată.

Colectarea materialelor refolosibile (sticle, hârtie, metale neferoase)

Este specifică copiilor care locuiesc în apropierea gropilor de gunoi, ale căror familii nu au venituri și de aceea sunt predispuși să presteze activități de acest gen.

Menajul în alte gospodării pare a fi un tip de muncă tradițională pentru femeile rome din București. Fetele urmează acest model familial. Munca „la cucoane”/„la femei” este o muncă specifică celor de vârste mai mici care își însoțesc mamele atunci când acestea desfășoară astfel de activități. Uneori, mama intermediază pentru copil un astfel de „aranjament de muncă”. Deși câștigurile nu sunt mari, se poate vorbi de o regularitate a acestora. Fie că se duc singuri, fie că-și însoțesc mamele, copiii sunt familiarizați de timpuriu cu acest gen de muncă.

Alte forme de muncă în care sunt implicați copiii romi

- **Micul comerț cu flori, produse nealimentare.** În general, în astfel de activități copiii își ajută părinții sau le substituie munca. Avantajul folosirii copiilor în micul comerț

de către adulți constă în sustragerea de la prevederile legale privind autorizațiile de vânzare. Copiii sub 16 ani scapă de regula măsurilor contravenționale în cazul unor astfel de infracțiuni.

- **Furtul în piețe** este o activitate prin care copiii își asigură un minim de hrană pentru ei și familiile lor, pe termen scurt.
- **Cerșitul** este o activitate pe care, în general, autoritățile o asociază copiilor romi și prin care se obțin venituri care să asigure nivelul de subzistență al familiilor. Aceasta este asociată și copiilor de altă etnie.
- **Traficul de droguri, prostituție**

6. Care sunt caracteristicile muncii prestate de copii?

Cum își găsesc de lucru copiii?

De cele mai multe ori, copiii își însoțesc părinții, în cazul în care lucrează împreună, sau sunt trimiși de părinți.

Cât timp lucrează un copil? Câte ore pe zi?

În cea mai mare măsură, muncile prestate de copii sunt ocazionale. Activitățile cu caracter sezonier se întâlnesc în agricultură, construcții și în piețele agro-alimentare. Activitățile cu caracter permanent includ menajul în propria gospodărie și în alte gospodării, fabricarea vaselor din aramă, activitățile de comerț ambulant (*vânzarea de mățuri, ceaune*).

În privința duratei, se pot diferenția activități de câteva ore pe zi, câteva zile, „până termină lucrarea” sau care se pot întinde de-a lungul a mai multor luni de zile. De exemplu, în activitățile agricole, copiii cu vârste cuprinse între 8-16 ani au apreciat că muncesc de la 7-8 ore pe zi până la 10 ore pe zi. Numărul de ore de muncă pe zi este

mai redus când ne referim la muncile din gospodărie (cam 2-4 ore pe zi) și este mai mare când vorbim despre muncile prestate la rampa de gunoi (aproximativ 5 ore pe zi). În funcție de anotimp și de participarea școlară, copiii pot să petreacă la rampa de gunoi chiar 8-10 ore pe zi (cazul Pata Rât).

Cum sunt plătiți copiii pentru munca depusă?

Recompensele pe care copiii le primesc sunt cel mai adesea utilizate în folosul întregii familii, mama fiind, de regulă, gestionarul resurselor câștigate de copii. Copiii declară că este normal să contribuie la veniturile familiei, fără să fie obligați de părinți. Uneori, copiii au libertatea de a folosi în interes personal o parte din banii câștigați, caz în care aceștia își cumpără obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte. Pentru același tip și volum de muncă, plata copiilor este mai scăzută decât în cazul adulților și putem vorbi în acest caz despre tentația angajatorului de a căuta forța de muncă cea mai ieftină pentru activitățile necalificate, preferând prin urmare copiii.

Care sunt consecințele implicării premature în muncă a copiilor?

Deteriorarea stării de sănătate: accidentele de muncă, munca pe timp de noapte, munca în condiții de mediu periculoase și neigienice (temperaturi ridicate, umiditate excesivă, vapori de alcool, pericol de accidente etc.). Copiii implicați în activități în construcții sau cei care muncesc în fabrici sunt primii expuși acestor pericole.

Și în cazul activităților agricole, de obicei activități manuale sau cu unelte rudimentare, condițiile nu sunt dintre cele mai prielnice pentru un copil. În primul rând, este vorba despre temperaturile ridicate la care copiii rezistă foarte greu. La aceasta se adaugă efortul crescut pe care îl depun în timpul muncii, precum și privațiunile la care sunt supuși (mâncare și apă potabilă insuficiente). Condițiile de locuit sunt adesea improprie (dormitoare cu mai mult de 10-15 paturi), iar condițiile

de igienă precare afectează starea de sănătate a copiilor.

În ceea ce privește munca depusă la turnarea de ceaune, riscul accidentelor este foarte mare întrucât se lucrează la temperaturi mari, cu metale aflate în stare lichidă și cea mai mică neatenție poate fi fatală.

Atunci când copiii lucrează la groapa de gunoi, sunt expuși unor pericole generate de mediul în care lucrează. Groapa de gunoi („rampa”) este un permanent focar de infecție. Alte riscuri conștientizate sunt cele ale intrării în contact cu substanțe periculoase, provocarea arsurilor din cauza aprinderii gunoaielor, tăierea sau lovirea cauzată de obiectele întâlnite pe rampă, îmbolnăvirile (dermatoze, infecții etc.). În plus, copiii lucrează și pe timpul nopții și, din cauza oboselii acumulate, devin și mai vulnerabili la accidente. Cel mai mare risc al muncii pe rampa de gunoi pare a fi, conform spuselor părinților, cel legat de prezența mașinilor care transportă gunoiul. Sunt cazuri în care copii și adulți au fost loviți de aceste mașini, iar unii au murit.

Încetarea educației școlare și diminuarea „șanselor de viață”

Nu putem spune cu certitudine că, atunci când un copil prestează diferite munci, școala este abandonată, dar putem vorbi de o afectare a activității educaționale. În acest context, timpul care trebuie acordat activității de studiu și învățare este ocupat cu alte activități ce fac imposibilă o pregătire școlară adecvată. Chiar dacă frecvențează regulat școala, copiii trebuie să facă față unor lipsuri legate de îmbrăcăminte și chiar rechizite școlare.

Dacă avem în vedere activitățile sezoniere din agricultură, putem menționa faptul că în acele perioadele ale anului când „muncile agricole sunt în toi”, copiii abandonează temporar școala, pentru a reveni odată cu terminarea muncilor agricole.

Se întâmplă uneori ca implicarea copilului în munci de tip informal să coincidă cu întreruperea școlarizării. Este cazul copiilor care încep să lucreze în piețe sau în construcții.

S-au întâlnit și cazuri *de hărțuire sexuală*, mai ales când fetele sunt implicate în activități (în fabrici, activități comerciale) unde trebuie să se descurce singure.

Încălcarea înțelegerilor de plată este un alt risc la care sunt expuși copiii, în primul rând, din cauza absenței unui contract de muncă și, în al doilea rând, din cauza vulnerabilității acestora.

Ce-i determină pe copii să muncească? De ce muncesc copiii?

Familia este, de obicei, cea care-i antrenează pe copii în diferite forme de muncă: contribuția copilului aduce o ameliorare a situației economice a familiei pe termen scurt. Familia nu conștientizează însă efectele pe care această practică le poate avea pe termen mediu și lung: limitarea perspectivelor copiilor (întreruperea cursurilor școlare, urmată eventual de imposibilitatea reînscrierii), privarea copilului de potențialele oportunități, diminuarea „șanselor de viață”, maturizarea precoce a copilului, afectarea stării de sănătate.

În condiții de sărăcie, se pare că în anumite comunități încurajarea copiilor să muncească reprezintă o normă comunitară. Ca și în cazul comunităților rurale, în cazul comunităților de romi se consideră că munca trebuie însușită încă din copilărie. Ar fi de adăugat faptul că, în cultura de tip tradițional a romilor, copiii trebuie să participe la muncile care aduc bunăstare familiei, pregătindu-i astfel să se descurce și singuri, atunci când va fi nevoie, și ajutând și la perpetuarea meseriilor tradiționale ale romilor. Este cunoscut faptul că acestea sunt transmise de la o generație la alta și fac parte integrantă din identitatea fiecărui neam de romi.

Familia consideră că munca reprezintă:

- o formă de educație;
- un mijloc de a achiziționa un set de abilități necesare unei viitoare soții (în cazul fetelor). Lipsa unor acumulări de resurse materiale care să se constituie într-o zestre determină substituirea acesteia cu o „zestre de abilități” necesare unei viitoare soții;
- o experiență utilă pentru formarea profesională;
- o formă indirectă de internalizare a obedienței (supunere, respect);
- facilitarea adaptării la statutul de adult (asumarea responsabilităților).

7. Ce actori comunitari se pot implica în eliminarea muncii copiilor și cum?

Un prim pas în eliminarea celor mai grave forme ale muncii copiilor trebuie să fie implicarea comunității în acest proces prin formarea unei rețele de sprijin, cuprinzând toate instituțiile locale ce pot avea un rol complementar în prevenirea și combaterea muncii copiilor în comunitățile de romi. Principali actori ce pot contribui la promovarea respectării drepturilor copiilor și la crearea de „zone în care copiii să nu muncească” sunt:

- părinții;
- educatorii și profesorii;
- doctorii și asistentele medicale;
- liderii comunității;
- administrația locală;
- ONG-uri locale;
- agenți economici;
- alți membri ai comunității.

Cum se poate crea o rețea comunitară pentru combaterea muncii copiilor?

Prin implicarea în acțiuni de combatere și eliminare a muncii copiilor a părinților, autorităților publice locale, lucrătorilor sociali și ONG-urilor locale,

sindicatelor și patronatelor etc., constând în următoarele tipuri de activități:

- conștientizarea membrilor comunității cu privire la problematica muncii copiilor:
 - informarea părinților privind consecințele și riscurile la care sunt expuși copiii care muncesc; implicarea acestora în identificarea de soluții;
 - campanii de conștientizare în școli și în comunitate; prevenirea extinderii muncii copiilor prin programe de educație preșcolară;
 - implicarea sindicatelor și patronatelor în monitorizarea practicilor de angajare a copiilor în diferite activități;
 - sensibilizarea și implicarea mass-media locală.
- mobilizarea membrilor comunității pentru a îmbunătăți condițiile de desfășurare a procesului educațional în școli;
- includerea de activități pe tema muncii copiilor în cadrul evenimentelor importante care se desfășoară la nivelul comunității (festivaluri și sărbători anuale);
- elaborarea unei strategii locale pentru prevenirea și eliminarea formelor grave ale muncii copiilor;
- elaborarea și dezvoltarea de proiecte la nivel comunitar, care să aibă ca scop prevenirea abandonului școlar, sprijinirea familiilor în dificultate, cu un număr mare de copii, reintegrarea școlară a copiilor retrași din muncă;
- stabilirea unor acorduri și parteneriate între actorii comunitari.

Cum se pot implica părinții și membrii comunității?

Sprijinul părinților și al membrilor comunității este esențial în lupta împotriva muncii copiilor. Ei sunt cei ce ar trebui să se implice în procesul de conștientizare și sensibilizare a opiniei publice, și nu numai, în legătură cu pericolele la care sunt expuși copiii care muncesc. Mai mult, ei pot contribui într-o mai mare măsură la eliminarea practicilor locale de angajare a copiilor și pot urmări procesul de educație pe care-l parcurg cei mici.

Părinții trebuie să cunoască riscurile muncii asupra dezvoltării propriilor copii și să nu accepte formele grave de muncă, să caute alternative pentru a înlocui munca depusă de copii cu alte forme de obținere a veniturilor în care să se implice ei înșiși.

Cum se pot implica profesorii?

Profesorii pot organiza campanii de informare pentru conștientizarea problematicii muncii copiilor în rândul părinților, copiilor și membrilor comunității și pot prezenta **importanța** pe care o are educația în viața unui copil. Ei trebuie să fie actorii care să tragă primele semnale în legătură cu efectele negative pe care le are munca în plan educațional și în planul dezvoltării psiho-sociale a copiilor.

Copiii pot primi de la profesori informații utile legate de riscurile la care ar fi supuși dacă ar munci și informații legate de drepturile pe care le au.

De asemenea, profesorii pot monitoriza în ce măsură copiii sunt înscrși la școală, frecventează sau abandonează școala și cum influențează aceste procese încadrarea în muncă a copiilor. Ei se pot asigura că nevoile specifice ale copiilor sunt împlinite și pot fi sensibili la problemele cu care se confruntă copiii și-i pot ajuta să treacă peste ele.

Cum se pot implica ONG-urile locale?

ONG-urile locale pot juca un rol important în procesul de eliminare a celor mai grave forme ale muncii copiilor, pot furniza opțiuni și programe viabile de reabilitare prin educație facultativă, consiliere, îngrijire medicală și activități alternative pentru minori și familiile acestora. Mai mult, acestea pot dezvolta proiecte de prevenire și eliminare a muncii copiilor, pot pregăti specialiști care să facă față problemelor legate de implicarea copiilor în diferite forme de muncă. De asemenea, pot atrage, mobiliza resurse și le pot distribui la nivel comunitar. Pot organiza campanii de informare pentru a aduce la cunoștința membrilor comunității efectele negative ale implicării copiilor în muncă și se pot implica în identificarea, prevenirea și soluționarea problematicii copiilor care muncesc.

Acțiuni specifice ONG-urilor:

- inițierea și desfășurarea de campanii media pentru drepturile copilului și pentru eliminarea muncii acestora;
- furnizarea de informații utile despre riscurile muncii copiilor, celorlalți actori comunitari;
- coordonarea de acțiuni de cercetare în legătură cu problematica muncii copiilor;
- furnizarea de servicii directe pentru copiii aflați în dificultate și pentru familiile lor;
- asigurarea pregătirii reprezentanților celorlalte structuri comunitare implicate;
- implicarea activă în stabilirea de parteneriate locale.

În vederea realizării acestor acțiuni, ONG-urile trebuie:

- să analizeze și să identifice factorii care declanșează și mențin munca copilului;
- să solicite sistematic sprijin din partea celorlalte structuri comunitare din sectorul public sau privat pentru eliminarea cu succes a muncii copiilor.

ONG-urile pot funcționa ca asociații comunitare și de sector formate, în principal, pentru a proteja și promova bunăstarea și interesele copiilor și a dezvolta activități în domeniul prevenirii și combaterii muncii copiilor.

Ce pot face organizațiile sindicale și patronale?

Organizațiile sindicale și patronale pot reprezenta elemente centrale în activitățile de eliminare a muncii copiilor. **În general, acestea au un mare potențial și pot contribui la:**

- determinarea formelor de muncă ce afectează sănătatea, siguranța și integritatea morală a copiilor;
- crearea sau sugerarea unor mecanisme naționale pentru monitorizarea aplicării prevederilor Convenției nr. 182;
- realizarea unor programe de pregătire profesională a copiilor care prestează diferite tipuri de muncă;
- sensibilizarea opiniei publice cu privire la drepturile copiilor.

La nivel local, ei pot acționa

prin:

- identificarea sectoarelor de activitate în care copiii prestează diferite forme de muncă;
- desemnarea unor reprezentanți care să coordoneze activități de prevenire și combatere a muncii copiilor;
- oferirea unor informații exacte și oportune privind munca copiilor în diferite sectoare;
- elaborarea de recomandări pentru eliminarea muncii copiilor;
- integrarea în acțiuni comunitare dezvoltate de ceilalți actori comunitari;
- formarea de parteneriate cu ONG-uri, instituții din administrația locală;
- dezvoltarea de alternative precum ucenicia, educația și perfecționarea profesională;

Jurnalul practicilor pozitive comunitare

- participarea la evaluarea și monitorizarea acțiunilor comunitare ce vizează interzicerea muncii copiilor;
- promovarea inițiativelor și practicilor pozitive desfășurate pe plan local.

Cum se poate implica administrația publică locală?

Administrația publică locală se poate implica în elaborarea de politici locale și programe de acțiune care să conțină următoarele elemente:

- identificarea dimensiunii problemei muncii copiilor;
- descrierea naturii și contextului problemei;
- identificarea și descrierea grupurilor țintă prioritare;
- definirea obiectivelor și a rezultatelor așteptate;
- descrierea principalelor activităților și tipurilor de intervenție;
- desemnarea instituțiilor care vor fi implicate și estimarea resurselor necesare.

Reprezentanții administrației locale trebuie să întreprindă următorii pași în adoptarea unei politici la nivelul comunității:

- colectarea de informații prin diferite metode în vederea evaluării problematicei copiilor care muncesc;
- crearea unor comitete consultative alcătuite din ceilalți actori comunitari implicați;
- dezvoltarea de programe locale pentru prevenirea și combaterea muncii copiilor.

Relația ONG-urilor cu administrația centrală și administrația locală

Sorin Cace
Nicolae Sali

În prima parte a acestui material vom prezenta o serie de caracteristici generale ale relațiilor dintre ONG-uri și administrațiile centrale și locale.

În a doua parte vom face referiri precise la modul în care ONG-urile percep relațiile cu cele două tipuri de instituții.

Informațiile din acest material se bazează în totalitate pe studiul realizat de Centrul CONTACT, în prima parte a anului 2000, "Sectorul neguvernamental din Republica Moldova. Situația actuală și direcții de dezvoltare".

Relațiile cu administrația centrală

În legile cu privire la organizațiile obștești și cu privire la fundații se stipulează că toate organizațiile obștești se bucură de aceleași drepturi în raport cu statul. Evident, autoritățile statale nu trebuie să se amestece în activitățile desfășurate de ONG-uri, nu pot permite sau interzice unele activități dacă ele sunt legitime și corespund genurilor de activitate stipulate în statutele acestora.

Însă, autoritățile centrale (Guvernul, ministerele, departamentele) trebuie să stimuleze activitățile ONG-urilor în diferite domenii, punându-le la dispoziție materiale informative, spații gratuite pentru desfășurarea diferitor activități și, de asemenea, au datoria să examineze propunerilor făcute de ONG-uri pentru ameliorarea situației în diferite domenii. Astăzi, sunt frecvente cazurile în care autoritățile statale nu permit organizarea diferitor activități în cadrul ministerelor, sau cu participarea funcționarilor săi și solicită plată pentru diverse materiale informative solicitate de ONG-uri.

Relațiile cu administrația locală

Aceleași probleme există și în raporturile cu autoritățile locale (primăriile satelor, orașelor, municipiilor), cu toate că, trebuie să menționăm, acestea sunt mai receptive la activitățile în teren a ONG-

urilor. De multe ori, autoritățile locale sunt cointeresate în diverse activități, ei fiind aceia care invită reprezentanții organizațiilor neguvernamentale și cei care solicită anumite activități în teritoriile pe care le administrează. Adesea ONG-urile care se ocupă de distribuirea diferitor ajutoare materiale celor care fac parte dintr-o categorie socială vulnerabilă organizează această activitate împreună cu administrația locală, deoarece aceasta ține evidența celor care fac parte din categoria respectivă, astfel, asigurându-se principii de echitate.

Relațiile dintre organizațiile neguvernamentale și administrația publică. Problemele parteneriatelor

Stimularea parteneriatelor între organizațiile neguvernamentale și administrația publică locală reprezintă un pas important în consolidarea democrației locale și este o opțiune în favoarea dezvoltării cetățeniei locale.

Din practica internațională se știe că atunci când organizațiile neguvernamentale sunt implicate în procesul de elaborare a politicilor locale, realizare a obiectivelor stabilite, monitorizare, atunci parteneriatele între ONG-uri și autoritățile locale devin mai durabile și mai eficiente.

Altă situație se creează în cazul în care se face referire la relația dintre autoritățile publice și cetățeni, atunci când aceștia din urmă s-au asociat sub forma unor organizații neguvernamentale ori asociații. Reprezentanții APL concep altfel situația decât în cazul unui demers individual, acțiunea colectivă oferind mai multă reprezentativitate. În asemenea situații, oficialii aleși, funcționarii publici, sub „presiunea” organizațiilor respective, „încep” a percepe mai bine problemele existente și, de multe ori, „promit” implicarea lor în soluționarea acestor probleme.

Jurnalul practicilor pozitive comunitare

Parteneriatele între administrația locală și ONG-uri se pot constitui pe diferite termene, cu finanțare ori nu, în care părțile implicate acționează simultan, după un program bine elaborat, pentru realizarea obiectivelor stabilite în comun.

Forme ale parteneriatelor între administrația locală și ONG-uri pot fi consolidate realizând:

- Consultarea ONG-urilor privind identificare problemelor existente;
- Unificarea și interesarea diverselor forțe din comunitate, privind participarea la procesul de dezvoltare a comunității;
- Trecerea în revistă a oportunităților și resurselor locale disponibile și formularea unor scopuri și obiective realizabile;
- Elaborarea planurilor de acțiune;
- Numirea responsabililor pentru implementarea planurilor de acțiune;
- Sprijinirea financiară a ONG-urilor care lucrează „în beneficiu public”

În așa fel se stabilește un cadru prin care se unesc o serie de proiecte mai mici în scopul realizării problemelor mai importante din comunitate. Astfel parteneriatele create ajută comunitățile să direcționeze energia cetățenilor către realizarea unor scopuri fezabile.

Vom evidenția unele avantaje ale parteneriatului dintre autoritățile publice și organizațiile neguvernamentale:

- Prin intermediul parteneriatelor reușite, mulți cetățeni au posibilitatea să se implice în activități orientate spre „beneficiu public”;
- Prin intermediul parteneriatelor reușite se intensifică participarea

cetățenilor în procesul de decizie publică;

- Parteneriatele reușite consolidează și stimulează conduitele democratice;
- Parteneriatele reușite au demonstrat creșterea calității și eficienței serviciilor prestate;
- Parteneriatele reușite interesează comunitatea, unifică forțele și direcționează energiile;
- Parteneriatele reușite stimulează și facilitează procesul de integrare socială.

Exista o serie de alte instituții care pot contribui la dezvoltare societății civile și, în principal, a sectorului neguvernamental. Printre acestea un rol important îl joacă instituțiile publice centrale și cele locale. Rolul este dat de conturarea cadrului legal de funcționare al ONG-urilor, de facilitățile acordate, precum și de modul în care instituțiile publice creează și dezvoltă parteneriate cu diferite ONG-uri. Bineînțeles, în acest din urmă caz, un rol major îl au și ONG-urile.

Vom prezenta modul în care se stabilesc relațiile cu instituțiile publice la cele două nivele: central și local.

Relațiile cu administrația centrală și locală vor fi tratate din trei perspective:

1. ale prezenței/absenței colaborării;
2. ale tipului de colaborare;
3. ale gradului de mulțumire în raport cu aceste relații deja stabilite.

Tabelul nr. 1 Colaborarea cu administrația centrală (procente)

Colaborare	Da	Nu
Procent	49	51

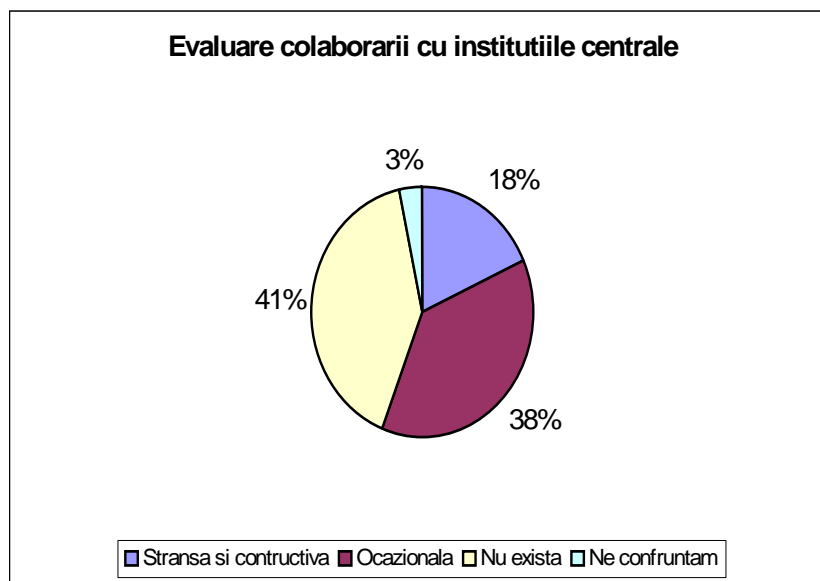
Jurnalul practicilor pozitive comunitare

Se observă că jumătate din ONG-uri au într-un fel sau altul colaborări cu instituțiile de la nivel central.

Colaborările se stabilesc pe diferite probleme, de cele mai multe ori la inițiativa ONG-urilor. După ce au fost stabilite, modul de relaționare devine diferit de la un caz la altul.

Evaluarea relației cu administrația centrală

Graficul nr. 1 Evaluarea relațiilor cu instituțiile centrale

ONG-urile, în funcție de experiențele pe care le au cu instituțiile publice centrale, apreciază și evaluează colaborările în felul următor: cel mai adesea, colaborările sunt evaluate negativ de către ONG-uri. Se observă că relația este strânsă și constructivă doar în 18% din cazuri. În celelalte situații, ea este fie ocazională, fie lipsește sau este de confruntare.

Tabelul următor pune în evidență gradul de mulțumire al reprezentanților ONG-urilor în raport cu acele colaborări deja stabilite.

Tabelul nr. 2 Gradul de mulțumire în relația cu administrația centrală

Grad	Foarte mulțumit	Mulțumit	Potrivit	Nemulțumit	Deloc mulțumit
Procent	1,8	27,4	47,9	18,7	4,1

Numai aproximativ 30% din ONG-uri se declară mulțumite de colaborările și relațiile cu instituțiile centrale.

Concluzionând, putem spune că dacă 50% din organizațiile neguvernamentale colaborează cu instituțiile centrale ale statului, dintre acestea doar o cincime apreciază colaborarea constructivă și doar o treime se declară mulțumite indiferent de tipul de colaborare, permanentă sau ocazională.

Jurnalul practicilor pozitive comunitare

Colaborarea și relațiile cu administrația locală

Se constată că la nivel local lucrurile stau ceva mai bine decât la nivel central, aproximativ 63% din ONG-uri menționând colaborări cu instituțiile descentralizate ale statului.

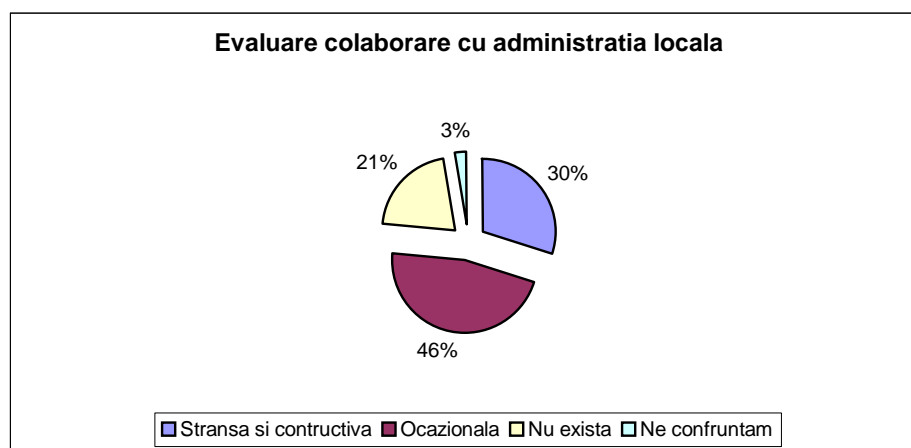
Tabelul nr. 3 Colaborarea cu administrația locală (procente)

Colaborare	Da	Nu
Procent	62,5	37,5

Și în ceea ce privește evaluarea colaborării, se constată note pozitive, în sensul creșterii caracterului constructiv și, în special, a celui ocazional.

Graficul următor prezintă situația.

Graficul nr. 2 Evaluarea relației cu administrația locală

Tabelul nr. 4 Gradul de mulțumire în relația cu administrația locală

Grad de mulțumire	Foarte mulțumit	Mulțumit	Potrivit	Nemulțumit	Deloc mulțumit
Procent	4,8	31,6	48,1	13	2,6

Aprecierile pozitive se păstrează și chiar cresc, ajungând la aproximativ 36 % din totalul acestora. De asemenea, aprecierile de tip negativ se reduc în mod semnificativ și reprezintă doar 15 % din totalul lor.

Distribuțiile prezentate anterior se păstrează în limite puțin acceptabile și configurează o parte din problematica sectorului terțiar din Republica Moldova. Cu toate acestea, acest tablou este unul normal, luând în considerare climatul general din Republica Moldova, nivelul de dezvoltare economică și socială, reorganizările și restructurările permanente.